

- MUSOLINJEVSKA MEGALOMANIJA V ZADNJI VOJNI
VATIKAN, RIM IN STEPANUR
KRIVA POTA DEZELE SAMURAJEV
LIK CUVARJA DOMOVINE
SLOVENSKA KNJIZEVNOST MED OBEMA VOJNAMAH III.
MISLI O KNJIZEVNOSTI (RAZGOVOR S PISATELJEM BORISOM PAHORJEM)
MOJE UNIVERZE (ODLOMEK IZ POVESTI)
LONJERSKE SENOZETI NA HUDEM LETU
JABLANSKI MOLJI
OBISKI PRI BOLNIŠKEM
KINO IN MLADINA
PIONIRSKA SLIKANICA, PLATELNA, SAN, HUMOR...
CIGARETO NA DAN... (VESELA ZGODBA Z RESNIM NAMENOM)

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRZAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 166 (1854)

Postilna plačana v gotovini

TRST, nedelja 15. julija 1951

Cena 25 lir

Nikdar več pod Italijo!

Že zdavnaj ni v Trstu napravil noben Titov govor tako globoko vtisa, kakor ga je napravil njegov odgovor, ki ga je dal De Gasperij. Skoro ves dan se Tržčani in Tržčanke niso kamor koli šli: v trgovino, v urad v kavarno, na trg, v gostilno itd. Pogovarjali so drug drugega o Titovih besedah, ki so jih vneto odobraval in jim prirevali. Pri tem ni manjkalo nikar in ostrih komentarjev na De Gasperijev račun, ki je hotel s kričanjem o nedeljnosti usode Trsta in Italije in s drugimi iredentističnimi frazami sprožiti nekakšno mednarodno akcijo, da bi tržaško ljudstvo zopet prišlo pod italijanski suverenitet.

Da je Titov govor naletel na navdušeno odobravanje med tržaškimi Slovenci, pa sedena ni potrebno se posebej poudarjati. Tako se govori! so navdušeno prirevali Titu prebratelo glasno besedo za besedo njegovega govora. Poudarjali so tudi, da je zelo prav, da je reaktivirani tržaški italijanski tisk to pot izredno obirno objavil Titove izjave računajoč najbrž v svoji megalomanski zaslepljenosti, da bodo ostre Titove besede naletale na odpor citalijanskih Tržčanov, toda kako grobo so se vsigli! Zgodilo se je ravno narobe.

Večerne «Ulitine» notizije so hotele takoj zadevo nekoliko popraviti in na prvi strani zapisale bez pet stolpcev z ogromnimi senzacionalnimi trkami: «VSTA TRZAVA ZA VASTA PROTI TRZOVIM NESRAMNIM BESEDAM». Če pa je titatitel prebral članek, ki temu nastavlja sed, je lahko našel nekega besed iz rimskega kempaja, ki govori o tem, kako «Tito govori z nezastojno prednostjo» in ni nič več, in to naj bi pomenilo, da je usa Italija ustala proti Titovim izjavam!

Tržaški Slovenci in z njihovo ogromna večina tržaškega prebivalstva zelo dobro vidimo v teh prvih tednih predvolilne kampanje za oktobrsko občinske volitve kako italijanski iredentizem v Trstu in njegovih nacionalističnih strankah preko fascistične demokracije ter vse do «socialistov della Venezia Giulia» in kominformistov «boljše rševne» priključitvijo k Italiji, vsak dan slabša prede. Zatelj jih je teskobni pesimizem glede izida letosnjih volitev, na katerih opravičeno predpostavljajo zmago tistih političnih strank in skupin, ki so se vedno borile in se borijo, da Trst ne pride nikoli več pod Italijo. Dokazov za ta pesimizem je nesteto, a zadnji med njimi je tisti, ki je prišel po De Gasperijevih besedah o potrebi «zadržanja strankarskih strasti na oljtarju skupne domovine» in o tem, kako je z uvedbo italijanskega občinskega volilnega zakona potrebna poslušnost vseh tržaških italijanskih nacionalističnih strank, ki naj bi služila De Gasperiju za podporo v njegovi zahtevi pri ZVU, naj namesto sedanjega uvede italijanski zakon, ki omogoča znameniti «apparentamento» ali povezano posameznih list. Po De Gasperijevem govoru so tržaški iredentisti takoj začeli z izjavami De Gasperijevih navodil in zahtevali izpremembo volilnega zakona z «apparentamentom», ki naj bi jim omogočil volilno zmago.

Pri tem ne bo odveč in da nam ne bi kdo pripomnil, da smo preveč subjektivni - če navdušeno besede, ki jih je zapisal pred člankom dnevi v vodnem delu tržaški nacionalistični pisatelj Gianni Stuparich, ki velja za dobrega poznavalca razpoloženja tržaških srednjih - zlasti uradnih - slojev. Stuparich, piše med drugim tudi o tem, kako razmislijo nekateri Tržčani, med katerimi ne o giblje in ki govorijo takole (pravi Stuparich): «Ne zastrupljamo si krvi zaradi Istre, brigamo se za se, za neodvisno mesto, ki je sposobno obnoviti usodo Hanse slavnega spomina, brigamo se za našo industrijsko cono, ki vstaja in ki prosperira zaradi plemenite pomoči ECA, brigamo se za našo trgovino z Jugo-

slavijo in v Avstrijo; kaksen platonski «evviva» od časa do časa za Italijo ni nič slabega, mahajno tudi ob določenih prilikah, kadar ni nevarno, z italijansko zastavo, toda dopuščajmo, naj skupaj z njo plapolajo tudi druge zastave in pridružimo se predvsem hebehardi in listnicam, ki so tiste, ki ne kaj veljajo».

Svoj članek zaključuje Stuparich z besedami: «In tako bo bomo imeli jutri, pri prihodnjih uradnih, volitvah določene rezultate, ki bodo odgovarjali temu mutnemu položaju, v katerem so pustili Trst, potem se ni treba čuditi, ni se treba pritoževati». Nekaj drugi komentar te iste «Stampe» pa pravi, ko govori o svojevrstni sestavi tržaških volivcev in volivk: «Najbolj optimistične kalkulacije predvidevajo, da bodo od te množice (nameščenci ZVU), ki je brez dvoma zainteresirana na tem, da se sedanj položaj podaljša - glasovalo nič manj kot 30.000 volivcev proti Italiji, če upoštevamo, da bo glasovala tudi tista ali pa hčerka policaja in nameščena ZVU».

Glede tristranske note smo v našem dnevniku menda že pred dvema letoma zapisali, da je iz zraka, kjer je obvisela, padla dokončno v vodo. Nato so jo pokopali. Ekshumirali so jo - mrtvo - v marcu letos na obisku De Gasperija in Sforze v Londonu. Nato jo je zopet pokopala zemlja. In zadnja iredentistična hajka je ponovno odprla njen globoki grob; zopet so izveliki izjavo že vsi tako strohnevo, da so njen smrdu začutili celo inozemski dopisniki italijanskih listov, ki na vr. kot listi iz New Yorka poročajo v Italijo takole:

«Nekaj časa je že minilo, ko mi je voditelj arabske delegacije govoril o tistem, kar se je zgodilo v Palestini in o dejstvu, da je Velika Britanija objavila Palestino Arabcem sporazumom z Mac Mahon - Huselnom in nato Izraelčanom z Balfourjevo izjavo ter je filozofiral takole: mi zelo dobro razumemo, da se tudi gentlemanu lahko zgodi v gotovih primerih, da prodaja lista konja dvema osebam; toda tisto, kar ne moremo razumeti je vzrok, zakaj se vztraja na tem, da dobiva udarce tisti re, kateremu so konja prvemu prodali. (Leo Rea «Giornale di Trieste»)

Ta dopisnik primerja nato nas Trst s tistim dvakrat prodanim konjem. Čeprav so mu v zadnjih dneh o tržaškem vprašanju določene osebe govorile tako, da je izključeno, da se bi Italija nikoli ne posluževali filozofije arabskega delegata, ker jim je bil Trst prekli n s Kominformom».

Vsi se že dobro spominjamo, da sta v svojih pismih Stalin in Molotov pred kominformistovsko resolucijo leta 1946 v Ljubljani odločno povedal da mi ne bomo biti drobit za poravnavanje tujih računov. Tudi v odgovoru De Gasperiju je Tito ponovil isto:

«Nekoč sem že dejal, da mi ne trgujemo z našim življenjem, z našimi državljanji in da se ne mislimo spuščati v nikakršna pogajanja, v katerih bi bila naša načela - in ne samo načela - temveč tudi naša država in naši narodi oskodovali».

Nase ljudstvo je vedno tako mislilo in če je Tito to že večkrat povedal, ni povedal nič novega. Povedal je le tisto, kar ljudstvo misli in zahteva in s tem povsem dokazal, da je resnični človek iz ljudstva. Tržčani nismo nikdar bili in ne bomo biti konji, ki jih dvakrat prodajajo. Če sedaj v Italiji smatrajo, da so nas Anglie pred parlamentarnimi volitvami leta 1948 prodali De Gasperiju kot konja pomeni, da so s tem našemu in to kupitju tudi pristali. Mi smo proti takim našim našim konjskim trgovcem.

Zato si njihove domovine, domovine takih naših, ne želimo nikoli več. Zato pravimo in ponavljamo: Nikdar več pod Italijo!

Nadaljevanja pogajanj v Kesongu po sprejemu Ridgwayevih pogojev

Kitajci in Severni Korejci pristali na nevtraliziranje področja Kesong in na pripustitev 20 zaveznških novinarjev - Delegati pripravljani na odhod - Zadovoljstvo v krogih OZN

TOKIO, 14. — Ob 6. uri zjutraj v nedeljo (po krajevem času, in sicer ob 22. uri v soboto po našem času) je severnokorejski zvezni častnik izročil zvezniškemu zveznemu častniku posebno sporočilo.

Napoved je kitajsko-korejsko poveljstvo oddalo po rasku in to po našem zveznem častniku prejšnja sporočila generalov Kim Li Sunga in Peng Teh Husia za generala Ridgwaya. Prepis bo izročil v nedeljo ob 6. (po fejniškem času) v Pum Mun Jomu.

Uradno poročilo vrhovnega poveljstva OZN javlja, da je zaveznški zvezni častnik takoj odpoval in je dobil omejeno sporočilo kot odgovor na Ridgwayeve predloge.

Sporočilo je vedno prevajajo, vendar pa se po prvem naglem izidu zdi, da Kitajci in Korejci sprejemajo ustanovitve nevtralnega področja v Kesongu in pripustitev 20 novinarjev na sprepevado področje.

Penjanski radio je že prej oddal odgovor na zadnje Ridgwayeve predloge. Odgovor se glasi: «Sporazumni smo z nevtralizacijo Kesonga, kakor predlagate vi v svojem pismu, in tudi za nadaljevanje pogajanj za premirje, ko bodo odpravljene nekatere nesporazumi. Predlagamo, naj se predstavnik obeh strani razgovarjajo o vprašanjih, kakor so ona, ki se tičejo zveznih organizmov in imenovanja zveznih častnikov, o čemer bi se morali spoznamti že na prvem sestanku. Vprašanje dopisnikov, ki je povzročilo prekinitve pogajanj, nima prevelike važnosti in ni v zvezi z vprašanji, kakor je določeno nevtralnega področja. Imamo za neumestno, da pridejo dopisniki v Kesong, če preden je določen dnevni red konference. Mnenja smo, da je treba vsa vprašanja rešiti s posvetovalni in sodimo, da je neumestno, da zamenjala, da jim dopisniki zbiraš testi, ko ni bil dosežen še noben tozadevni sporazum.

Nismo trgovci, ampak narod, ki ljubi svobodo; in za kar koli se obračate na nas tako narepenčni, vedite, da vas ne bomo niti poslušali - odgovarja beograjski list «Politika» italijanski fašistični reakciji

(Od našega dopisnika) BEOGRAD, 14. — V zvezi z De Gasperijevim govorom o Trstu in odgovorom maršala Tita našj piše jutrišnja Politika med drugim: «Če je to vaša zadnja beseda, evro tudi naše: Nismo trgovci, ampak narod, ki ljubi svobodo. Nikakršnih pogojev ne sprejemamo! In za kar koli se obračate na nas tako narepenčni, vedite, da vas ne bomo niti poslušali!»

V tem članku poudarja «Politika» tudi dejstvo, da so se iredentistični kampanji pridružili tudi kominformovski voditelji, in citira list «Paese», ki je Jugoslovane glede vprašanja Trsta imenoval fašiste; «Unitas» pa je pisalo o Istri, Pulji ter o «neozdravljivi rani, ki jo je do bila Italija z ločitvijo tega ozemlja».

List zaključuje, da se je Jugoslaviji za njeno prijateljstvo vračalo s sovratstvom, in pravi: «Mi nismo samaritanci in za sovratstvo ne bomo ponujali svoje roke. Vi gospodje ste tisti, ki morate odločiti, kaj želite. *** Iz Dubrovnika poročajo, da je maršal Tito na svojem potovanju iz Crne gore prispel danes v Dubrovnik, v spremstvu Moša Pijade in B. Jovanovića, predsednika vlade LR Crne gore.

Iz Skoplja javljajo, da so začele bolgarske oblasti s terorjem nad makedonskim prebivalstvom Pirinske Makedonije. Izvedlo se je, da izjavajo preseljevanje celih vasi, ki jih preseljujejo v severni Bolgariji. Prav tako poročajo o arcačijah in internacijah. V tej akciji pomagajo policiji vojaške enote, ki tabortajo vzdolj jugoslovanske meje, a po direktivah bolgarske KP sodelujejo pri tem tudi določeni vresniški komunisti. *** Iz Skoplja poročajo tudi, da vsrjšio v Bolgariji mobilizacijo organov javne varnosti, vojske in množičnih organizacij za izvršitev načrta obveznega odkupa in zajamčenja želve, ki je ogrožena z vedno pogostejšimi požigi žita, ki jih vsrjšio bolgarski kmetje. Oblastem so dali na razpolago tudi člani bolgarske KP.

Robert Michel, glavni tajnik mednarodne zveze francoskih učiteljev, ki so z drugimi inozemskimi predstavniki sodelovali na kongresu učiteljev in profesorjev v Beogradu, je izjavil: «Iz Jugoslavije odnašam zelo prijetne vtise, zlasti pa zelo iskrenosti jugoslovanskih prosvetnih delavcev in voditeljev, ki ne skrivajo svojih velikih realnih težav, a prav tako tudi vprašanih in da bo general Ridgway, ki vodi pogajanja kot predstavnik OZN, imel uspeh.

Minister Pella podal ostavko

RIM, 14. — Tiskovni urad ministrskega predsedništva javlja, da je De Gasperi sprejel javno, da je Pella, ki mu je takoj ob povratku iz Pariza brozjal v mlno sporočil svojo ostavko. De Gasperi je obzvaloval objave v zvezi z zadnjim razpravo v vodstvu demokristjanske parlamentarne skupine. De Gasperi je Pello zaprosil, naj odloži svoj sklep, dokler se ne sestane ministrski svet, ki je sklican za ponedeljek. Pella je poročal De Gasperiju o sestanku sveta ministrov OECC v Parizu in o svojih razgovorih z zunanjimi in finančnimi ministri glavnih držav Marshallovega načrta.

Med temi javljajo, da je dobila skupina ameriških delegatov, med njimi tudi 20 zaveznških dopisnikov, nalog, naj bo pripravljena za odhod v Kesong verjetno ob 7. uri jutri po krajevem času.

Opazovalci so mnenja, da bo sedaj mogoče takoj nadaljevati razgovore v Kesongu. V Washingtonu so z zadovoljstvom sprejeli vest, da je nasprotnik sprejel Ridgwayeve pogoje. Izjavljajo, da je pristane na demilitarizacijo področja Kesonga in nenavzočnost zaveznških novinarjev prvo konkretno dejanje, ki kaže dobro vero nasprotnikov. Vendar pa v ameriških vladnih krogih še daleč izražajo nekatere pridržke, glede bodočih pogajanj za premirje, ker sta v ospredju še vedno dve vprašanji. Sedaj, ko je bilo vprašanje Kesonga rešeno, je treba videti, ali se bodo še vržnosti prenehale ob 38. vzporednici ali pa na sedanjih frontnih črti, ki se vzhodu za več ko 32 km bolj severno od vzporednice in ali bodo nasprotniki ki sprejeli strogo nadzorstvo, ali bo to vprašanje nekam trmasto zapeljlo. Po drugi strani pa predlaga «Manchester Guardian», naj bi morda le prišlo do nekakšnega kompromisa.

Iz Rima poročajo, da v tisku iredentistična kampanja še vedno ni prenehala. Pa ne samo v tisku, ampak v pogledu znanje politike še vedno na splošno prevladuje. Vlada je sicer odobrila, da se znani musulnijski irvalid Delcroix in zagrizeni tržaški list, sovinitnik, Slataper organizirali protijugoslovansko politično zborovanje na Trgu del Colosseo. Govoril je znani fašista Giovanni Esposito. Vse seveda v zvezi s Titovim govorom, za katerega pa celo Raza poroča, da ga nekateri komentatorji, ki stojijo blizu vodilnih oseb italijanske zunanje politike ne ocenjuje kot popolnoma negativnega. ***

Deporcacije v Romuniji pred OZN

NEW YORK, 14. — Odbor OZN za nevladne organizacije je vzel v vednost obtožbe določenega števila organizacij proti madžarski in romunski vladi zaradi deportiranja prebivalstva. Te organizacije pozivajo gospodarsko-socialni svet OZN naj od omenjenih vlad zahteva prekinitve deportacij, katere imajo te organizacije za zločin genocida.

To vprašanje bo postavljeno na dnevni red gospodarsko-socialnega sveta OZN, ki bo zasedal 30. t. m. v Zenevi. Njih želja je razumljiva. Nastopil je čas, ko bi lahko z zaobjemanjem poročil s konferenca, dobili nekaj propagandnih prednosti, kot niso uspeh na vseh amirovskih dokazovanjih stočkovskega kongresa in njegovih podružnic. Tista adokazovanja niso mogla nati plodnih tal, dokler so dejstva, ki so neizpodbitno dokazovala njih napačnost, govorila o osem demilitariziranega področja v Kesongu.

Z današnjim potrditvom pekinškega radia se je torej končal njegov in monopol Moskve ter Fenjanog. Novinarji bodo torej tudi z Jugo prišli v Kesong. Ne vemo sicer, zakaj tako veliki nemški stari, da bi sicer tozadevna izjava ne tvevala in da pogajanj. O tem, da je propadla moskovska intervencija na Koreji, ni nobenega dvoma ker to kažejo sedanja pogajanja, do katerih ne bi prišlo, če bi bili danes Kitajci na primer pred Pusonom. Da pa je padla za ta propadli moskovski manever pet milijonov ljudi, pa jasno — ni mogoče skriti.

Obenem pa so sprejeli tudi ostala dva Ridgwayeva pogoja za nadaljevanje pogajanj, in sicer z nevtralizacijo nekakšnega demilitariziranega področja 5 milijonov Kesonga in svobode uporabljanja komunikacijskih sredstev. *** S tem v zvezi naj omenimo še besede dr. Aleša Beberja novinarjem pri Združenih narodih, da je bilo naše stališče do spora na Koreji vedno in preprosto. Naše stališče ni bilo pod vplivom premenljivih vojnih uspehov. Je v tem, da je treba doseči prenehanje ognja na 38. vzporednici in splošno rešitev korejskega spopada z mirnimi sredstvi. Glede na to, da se vedno ne želijo, da se prepričajo razširitve spora, konča pretilvanje krvi in zagotovi korejskemu narodu pravico do samoodločbe. *** elz mnogih razlogov lahko verujemo, da so Severnokorejci in njihovi podpiralci razumeli, da je njihova napadna pustolovščina dosegla popolno neuspeh. Dejstvo, da smo postali vidni političnih pogojev, pomeni priznanje tega poraza. To pa seveda ne pomeni, da se sedaj vse v redu. V sami Koreji, kjer bo verjetno kmalu prišlo do konca sovražnosti, je pred nami še dolga pot do trajnega premirja. Pogajanja o premirju bodo zelo važna, preključna za iskrenost tistih, ki podpirajo Severno Korejo in bodo pokazala, ali so želeli samo, da bi se izognili vojaškemu porazu, ali žele kaj drugega. ***

Harriman se bo razgovarjal tudi o gospodarskih vprašanjih

Večno večja gospodarska kriza v Iranu - Stališče ameriških petrolejskih druž

PARIZ, 14. — Danes zjutraj je prispel z letalom v francosko prestolnico Trumanov posebni poslanec Averell Harriman. Novinarjem je izjavil, da je po njegovem mnenju mogoče rešiti anglo-perzijski spor zaradi petroleja. Povedal je, da bo o tem razpravljal s perzijskim predstavnikom in se bo sestal tudi z angleškim poslanikom Shepherdom. *** Ob svojem povratku v ZDA se ne bo ustavljal v Londonu.

Nocoj se je sestaj z generalom Eisenhowerjem. Perzijski radio je objavil novo uradno poročilo, ki pravi, da Perzija sprisuje Harrimanovemu obisku velik pomen. Perzija bo dokazala Trumanovemu predstavniku, da mednarodno sodišče v Haagu ni pristojno soditi v petrolejskem sporu, da je Anglo-Iranian obrekovala Perzijo. Mossadegh ima popolno podporo iranskega ljudstva. ***

Harriman bodo jutri zjutraj na letališču pozdravili zunanji minister Kazemi in drugi predstavniki vlade, med njimi tudi osebni predstavnik šaha. Letališče in ceste do Gradijevega letališča, kjer bo bival Harriman, bodo varovali številni policijski oddelki. ***

Zaenkrat so določili samo to, da bo Harriman jutri zvečer večerjal s šahom. Ob njegovem prihodu pričakujejo demokratske stranke Tiplvoh, ki je pod moskovskim vplivom. Med tem pa se je danes sestala iranska vlada na predno zasedanje z namenom, da določijo načrt razgovorov s Harrimanom. Komisija perzijskega parlamenta za petrolej pa je izjavila v posebnem sporočilu, da si perzijska vlada pridržuje pravico, da se ne odloči za Abadanskem zalivu. ***

Danes zjutraj se je sestal na tajno zasedanju perzijski senat. Razpravljal je o vedno večji gospodarski krizi. Senatorm je poročal Matin Daffari, član državnega urada za nacionalizacijo. ***

Abadan je prispel predstavnik Anglo-Iranian v Teheranu, Richard Seddon. Imel je nekaj težav ob pregledu priljaga za eno v abadansko pristanišče znova priselja angleška križarka «Mauretius», potem ko se je tri dni zadržala v Bassoru. V pristanišču je sedaj tudi angleška fregata «Flamingo». «Mauretius» je v kratkem znova odpovala in jo bo namoestila križarka «Euryalus», ki je danes odpovala z Malte. Fregata «Flamingo» bo ostala v Abadanskem zalivu. ***

Danes se je stališče ene od ameriških petrolejskih druž ob krize iranskega petroleja. Glavni tajnik Independent Petroleum Association of America, Russel Brown je zagovarjal potrebo, da bi poslali ameriške strokovnjake v Teheran, če bi angleški odšli. Če ne bomo storili tega mi, nas bodo prehiteli Rusi. Ko so ga vprašali o možnosti Harrimanovega uspeha v Perziji, je odgovoril: «Vse je odvisno od tega, če bo poskušala sekundarizirati Anglezem pri njihovi neumnosti. Tedaj bo zadeva za nas izsujbena. ***

Nesramnost italijanske iredente so začeli spoznavati tudi Američani

«Hrup o Trstu» je naslov članka «New York Timesa»

NEW YORK, 14. — V članku z naslovom «Hrup o Trstu» piše večerajšnji «New York Times»:

«Italijani si močno prizadevajo, da bi povzročili nevihto v zvezi s Trstom, toda verjetno ne bodo uspehi. Kdor prebrira poročila o razburjeni debati, ki je bila v sredo v italijanskem parlamentu, kjer je predsednik vlade De Gasperi izrekel strašno svarilo zaveznikom, bi mislil, da je Trst v nevarnosti, ali da je Zahod spremljal svoje stališče. Pa se ni prav nič zgodilo. Kakor je bil predsednik De Gasperi obveščen, ko je imel svoj govor, je ostala premejenega. Se vedno vztraja, pri tristrarski izjavi ob 23. marca 1948, ki je bila za povratek Trsta k Italiji. Še vedno tudi dejstvo, da Zavezniška vojaška uprava neče sprejeti jurisdikcije rimskega kasakjskega sodišča, ni nič novega. Zavezniška vojaška uprava je bila vedno na stališču, da ne more delovati, če je podrejena Ita-

lijski jurisdikciji. Za ves ta hrup torej skratka ni zikake politične podlage, ker se politika ni spremenila. Britanski minister Herbert Morrison je v imenu Velike Britanije isto povedal De Gasperiju pred štiri dni meseci in tudi Francija ni spremerila svoje politike. ***

Jasno je torej, da je treba iskati odgovora za ta hrup v italijanski notranji politiki. Zdi se, da je glavni vzrok za vznemirjenje vsaj po svojem začetku bila vrsta tendenčnih in razburljivih člankov v milski in razburilni dnevnik «Corriere larskeme» dnevniki. ***

Jasno je torej, da je treba iskati odgovora za ta hrup v italijanski notranji politiki. Zdi se, da je glavni vzrok za vznemirjenje vsaj po svojem začetku bila vrsta tendenčnih in razburljivih člankov v milski in razburilni dnevnik «Corriere larskeme» dnevniki. ***

Načrtovanje je bilo delo in vodilo agitacijo, da bi dobili Trst nazaj. Nihče se z njimi ne krega o

tem, toda Združene države imajo opravičen vzrok za pritožbo, če jih v italijanskem parlamentu obtožujejo, da delajo stvari, ki jih niso storile, ali da jim pripisujejo namene, ki jih nikdar niso imele.

DE GASPERI DOVOLIL

fašistično manifestacijo proti FLRJ v Rimu

RIM, 14. — Na članek «New York Timesa» so vsi italijanski dopisniki strošno razjezili. Pravijo, da sprevidni New York Times uporablja preveč stroge besede za De Gasperija in da so bili vladni ameriški krogi bolj prijazni. Iz Londona pa poročajo, da je zunanji minister Morrison italijanskemu ambasadorju odločno izjavil, da v nobenem primeru ne namerava odstopa-

Naš tedenski pregled

Delegati Severne Koreje in Kitajske zaenkrat niso pokazali najmanjše želje, da bi razpravljali o političnih vprašanjih. Takrat, ko bi na Koreji znova nastalo združje miru, bi vrgli na mizo dva svoja aduta: Formozo in sodelovanje Kitajske v OZN.

To bi spremljali z običajno grozjono; naše čete so še vedno pripravljene, da zavarujejo madžarsko mejo prav do Pusanu.

Zaenkrat so ob prvi predstavitvi razpravo in vprašanja, za kar pa ni dovolj izleglo - pokazali so samo željo, da bi imeli monopol za razširjanje vse o tem sestanku v polporušeni hiši na 38. vzporednici.

Njih želja je razumljiva. Nastopil je čas, ko bi lahko z zaobjemanjem poročil s konferenca, dobili nekaj propagandnih prednosti, kot niso uspeh na vseh amirovskih dokazovanjih stočkovskega kongresa in njegovih podružnic. Tista adokazovanja niso mogla nati plodnih tal, dokler so dejstva, ki so neizpodbitno dokazovala njih napačnost, govorila o osem demilitariziranega področja v Kesongu.

Z današnjim potrditvom pekinškega radia se je torej končal njegov in monopol Moskve ter Fenjanog. Novinarji bodo torej tudi z Jugo prišli v Kesong. Ne vemo sicer, zakaj tako veliki nemški stari, da bi sicer tozadevna izjava ne tvevala in da pogajanj. O tem, da je propadla moskovska intervencija na Koreji, ni nobenega dvoma ker to kažejo sedanja pogajanja, do katerih ne bi prišlo, če bi bili danes Kitajci na primer pred Pusonom. Da pa je padla za ta propadli moskovski manever pet milijonov ljudi, pa jasno — ni mogoče skriti.

Obenem pa so sprejeli tudi ostala dva Ridgwayeva pogoja za nadaljevanje pogajanj, in sicer z nevtralizacijo nekakšnega demilitariziranega področja 5 milijonov Kesonga in svobode uporabljanja komunikacijskih sredstev. *** S tem v zvezi naj omenimo še besede dr. Aleša Beberja novinarjem pri Združenih narodih, da je bilo naše stališče do spora na Koreji vedno in preprosto. Naše stališče ni bilo pod vplivom premenljivih vojnih uspehov. Je v tem, da je treba doseči prenehanje ognja na 38. vzporednici in splošno rešitev korejskega spopada z mirnimi sredstvi. Glede na to, da se vedno ne želijo, da se prepričajo razširitve spora, konča pretilvanje krvi in zagotovi korejskemu narodu pravico do samoodločbe. *** elz mnogih razlogov lahko verujemo, da so Severnokorejci in njihovi podpiralci razumeli, da je njihova napadna pustolovščina dosegla popolno neuspeh. Dejstvo, da smo postali vidni političnih pogojev, pomeni priznanje tega poraza. To pa seveda ne pomeni, da se sedaj vse v redu. V sami Koreji, kjer bo verjetno kmalu prišlo do konca sovražnosti, je pred nami še dolga pot do trajnega premirja. Pogajanja o premirju bodo zelo važna, preključna za iskrenost tistih, ki podpirajo Severno Korejo in bodo pokazala, ali so želeli samo, da bi se izognili vojaškemu porazu, ali žele kaj drugega. ***

Zdaj si pa oglejmo, preden pridemo na Evropo, se perzijsko upravljanje. Za teden tam ni bilo kakšnega posebnega novega razvoja. Mossadegh je povedal, da je v njegovi misli, da se bodo po poselitvi perzijski, krešitvo v Angliji (17 milijonov funtov) in ružpial je ogromno državno posojilo. Ker pa to še vedno ne pomeni rešitve vprašanja prodaje nafte, kjer Anglie še vedno uspešno pritiskajo, se je odločil, da pokliče za svet Trumanovega privatnega svetovnjaka Harrimana.

V Londonu sicer pozdravljajo etvasko iniciacijo, ki bi privedla k rešitvi tega spora, vendar se zdi, da bi pozdravi ne seželo preko prizvojenne diplomatske ujednosti in namena, da ne bi stvari še prej pokvarili, preden bi se sploh pričela.

Ne morejo razumeti, kaj naj bi napravil Harriman, če Perzijo v istem trenutku, ko ga obkobjo, odklanjajo haško razsodbo, za katero Truman pologa na srce Mossadeghu, naj jo sprejme. ***

Zdaj nam pa ostane še Evropa. Značino pri Franciji. Tam iščejo in bodo najbrž še nekaj časa iskali formulo za nastanek novega zvezanega sveta. S predstavniki «Trosieme Force» se sedaj pogaja finančni strokovnjak Petsche, ki opozarja stranke, naj bodo pametne in na njih popuščajo, če nečje presenečenje z obeh skrajnih koncev galerije francoskih strank.

V francoskem parlamentu bo imel znova taktično v rokah prežukšeni Herriot, ki je v svojem nagovoru pozval stranke, naj ne mečajo kamenja na pot nove francoske glade ki se še ni rodila. Zlasti, pri njenih bodočih naporih za obdržanje življenjske ravni. Glede bodočega parlamentarnega dela pa je omenil revizijo ustave. To glede odnosa med obema zbornicami, ki so sedaj ve nekam zapleteni, vnu tako bodo ponastavili predpise za sestavo novih vlad. ***

Kdaj se bo prenehala napetost v Evropi? Takrat, ko bodo: 1. Dokončno uredili vprašanje nemške in avstrijske mirovne pogodbe; 2. Kadar se bodo čete umaknile iz teh in satelitskih držav; 3. Kadar bo rešeno korjenje mirovnih pogodb z sateliti, ki jih bodo oborožili; 4. Kadar se bodo nehala srednjeevska barbarstva na meji; 5. Kadar bodo vse sovjetske gručine prenehale in bodo dana prijemljiva jamstva, da se korejski primer ne bo ponovil. ***

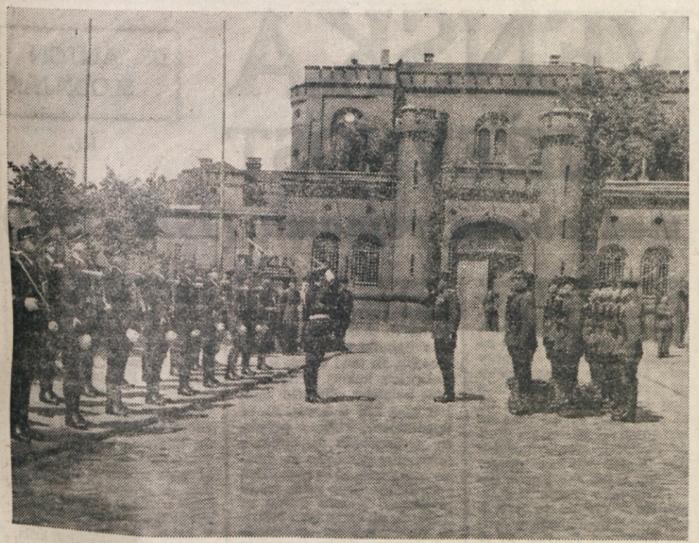
Ta teden so objavili njen omutek. Zaradi uspeha tistega, ki nikoli ne o tem je govorilo v zadnjih 6 mesecih, nam ta ne pove nič posebno novega.

Dolgo časa so se o načrtu pogovarjali, tako da smo lahko silili vse zmožne. Vsa kaja, ki jo je imel v rokah, je imel v rokah. Za vsak primer so najvažne svedan podpis pogodbe že v prvih dneh septembra. Te ne potrjuje samo dejstva, da se jim zelo mudi, temveč tudi da so se v glavnem pogajanja o japonski mirovni pogodbi že končala. Sedaj so jo predale posameznim vladam in administrativno rešitve.

Zaradi sedanjih povojnih konjunktur za Japonsko, bo prišla ta država precej počeni do svojega prostora na klopi enokopravnih držav. Dobila bo vse pravice, tako vojaške in politične kot gospodarske. Edina omejitve je samo o tem, da bi Američani s svojimi vojaškimi roki na japonskem agotavljali, kako je uspel hiter uvoz ameriške demokracije, da bi ublažili pomen teh besed, so v Washingtonu zatrdili, da številne ameriške družbe podpirajo angleško stališče.

Drugo, dejstvo, ki ga opazujemo

ZLOČINCI JIH DRUŽIJO

Zapor za nacistične zločince v Spandau v britanskem sektorju Berlina je danes mogče edini kraj v Nemčiji, kjer obstaja sodelovanje med štirimi okupacijskimi silami Nemčije ZDA, Britanijo, Francijo in Sovjetsko zvezo. Slika je posneta prav v trenutku, ko se izmenjuje francoska in ruska straža in ko poveljujoča častnika dajeta raport. Ti prizori imajo vsak dan dovolj gledalcev iz vrst radovednih Berlinčanov.

Musolinijevska megalomanija V ZADNJI VOJNI

vojaki so se tolkli za ...ugled italijanske vojske...

Italijani so bili v zadnji vojni pri vsej svoji politični in diplomatski prevajanosti vseno navadni; po vrhu so bili čisto malo ambiciozni. Njihovo navdano kaže n. pr. vojna v Albaniji in v Rusiji. Tako je Cavallero, tedanji poveljnik v Albaniji dne 1. 2. 1941. torej komaj po prvih treh mesecih vojne z Grki, poročal, da so bili Italijani 4. dec. 1940 na roba katastrofe. Mussolini sam pa je 12. 3. 1941 tik pred nemškimi napadom na Jugoslavijo in Grčijo izrekel te besede: »Čez nekaj tednov italijanske vojske potrebujejo brezpopojno vsaj eno vojaško zmago do konca tega meseca. Štiri dni kasneje pa je gen. Cavallero dejal gen. Birlozziju: »Prve dni aprila bodo Nemci vkorakali v Grčijo in danes hoče, da bi ta dogodek rešil albansko vojno!«

Podobno je bilo v vojni proti Sovjetski zvezi. Državni podtajnik za vojsko gen. Favagrosso je 21. 7. 1941, torej komaj mesec dni po začetku ruske vojne poročal, da upa, da bo že v poletju končala vojna na vzhodu, kakor bo Italija lahko žrpala potrebni vojni material iz vojne plena. Cavallero, ki je postal medtem šef italijanskega gen. štaba, mu je pri tem priporočal, naj se ne zanaša preveč na ta vojni plen, ker bo večji del pripadal Nemcem.

S pravo megalomanijo so v Italiji napravili že vse načrte kako bodo vkorakali v Aleksandrijo in Kairo. Ital. vojni poveljstvo je imelo srva na srcu zlasti Malto in Tunis z Bizerto. Ze 14. okt. 1941 je dal Cavallero gen. Roatti nalogo, naj prečeta napad na zasedbo Malte. V tem času so se Italijani vedno bolj, da se bodo v Tunisu s pomočjo degolstov izkrcali Angleži in začeli tudi iz zapada z vojno akcijo proti Tripolisu. Poleg tega je imela Italija velike težkove s preskrbo vojske v Afriki, ker so Angleži napadli njihove konvoje z letali, podmornicami in ladnjami na površini ter jim prizadejali ogromne izgube. Zato so Italijani Hitlerju, da je treba zasedi Tunis in uvesti iz Sicilije pomorjarna. Pri tem so ga opozorili, da to, če zubiho države osi Severno Afriko, bodo izgubili vse vojni.

Cim večje so bile zube tonaze in vojnega materiala pri konvojih, tim težje je bilo dobiti Cavallero na rešitev vprasanja Malte in Bizerte, rešeno oz. eno nogo v Tunisu, bomo osvojili Egipt, bomo dobili vojni v Sredozemlju in polagoma osvojili zopet ves imperij. Po izjavi pomorskega inženirja kap. Girosia, da je nastopila za Ital. mornarico velika kriza, je Mussolini sporočil Hitlerju 29. dec. 1941, da so morali za spremembo 20 tisoč ton uporabi 100 tisoč ton vojnega ladjevja, s čimer so potrebovali izredne velike količine prepotrebne nafte. »Zato morajo, ta tem planu, države osi razpolagati v Tunisu in v ta namen je treba s Francijo doseči sporazum ali nastopiti proti njej in sile. Samo skozi baze v Tunisu morajo spravili v Afriko potrebne vojni sile, da bomo lahko nadaljevali pohod proti Egiptu. Če bi Francozi odklonili sporazum, nolljam raje moje divizije v Tunisu, kot pa da bi se potopile v morju, kar se bo zgodilo, če jih nešlem v Afriko po poti skozi Tripolis.«

Cavallero je opozoril na pomenu Malte in Tunisa še nemškega maršala Kesselringa, ki je po veljeval južni armadi v Italiji. Za enkrat naj bi Malto vsaj nevtiralizirali. Zato bi morali zadržati Siciljski kanal in Malto okrog nj okrog z minami. Toda 26. jan. 1942 se admiral Riccardi pritožuje, da nima potrebne nafte in da so torpedovke, ki bi morale položiti mine med Sicilijo in Afriko brez dela v pristanišču, ker jim primanjkuje 2000 ton goriva. Isto stanje je bilo v Tarantu, od koder so ladje operirale proti Malti.

Ital. šef gen. štaba je bil še 26. jan. 1942 mnenja, naj Rommel po uspehu pri Agadabiji ne pritiska Angležev proti njihovi oporišči, ker Italija ne bo mogla zalagati črt, če bodo predalec od Tripolisa, Cavallero je bil celo proti temu, da bi Rommel zasedel Bengasi; vendar komaj tri tedne kasneje je z gen. Basticom razpravljal je o napadu na Tobruk in delal načrt za ofenzivo proti Nilu!

Napad na Malto so vzeli Italijani tako resno, da so načrt za akcijo pripravljali celo s sodelovanjem japonskih strokovnjakov. Nemci pa so dali na razpolago cel korpus letalskih sil, ki so bile nameščene na Siciliji, odkoder so bombardirale nenehno Malto, čitile konvoje in in podpirale operacije čet proti Egiptu. Namen je bil ta, zrušiti Malto, da bi bil vsak odpravil, kakor bi se ital. sile izkrcale in zasedle otok, za Cavallera je bila Malta nekakšna »Carthago esse delenda« in gotov zmage je že določil prestolonaslednika za poveljnika ital. južne armade, kar je mladi Umberto 8. 3. 1942 tudi sprejel. (Nekaj mesecev kasneje je so mu hoteli poveriti poveljstvo ital. armade v Rusiji, toda nemški poraz pri Stalingradu je prekrzil tudi ta načrt.) Zavezje Malte je bilo določeno za avgust 1942.

VATIKAN, RIM in STEPINAC

Čim močnejše je stokanje italijanske iredente nad usodo Istre, Reke in Zadra, tem glasneje odmevajo molitve za rešitev nedolžnega ustaškega nadškofa Stepinca

Ze nekaj let vodijo najreakcionarnjeji krogi katoliškega klera z blagoslovom Vatikana zdaj slabšo, zdaj močnejšo kampanjo proti Jugoslaviji zvezi s primeroma Stepinca. Cilj te kampanje je, prikazati »nedolžnost« zagrebškega nadškofa in njegovo bivanje v zaporu kot rezultat nekere preganjanja vere in klera v Jugoslaviji, kar naj kompromitira Jugoslavijo in njeno vlado. Glede na to, da je ta kampanja dolga in vztrajna, dobro organizirana in da sodeluje pri njej brez izjeme vsi tisk, ki je pod direktnim ali indirektnim vplivom Vatikana, je imela tudi delen uspeh, predvsem pri lahkovernih ljudih. Stepinac je prikazan kot »črtev«. Vse to je seveda ustvarilo za Jugoslavijo tudi težkove na mednarodnem polju — kar je, kot vse kaže, bil tudi glavni cilj te kampanje.

Pred kakim mesecem dni je jugoslovanska vlada pomnila Vatikana izpustitev Stepinca na svobodo pod pogojem, da takoj zapusti državo in sicer v svoji funkciji v njej. S tem jugoslovanska vlada seveda ni šla mimo Stepinčeve krivde, cilj njenega predloga tudi ni bila Stepinčeva »oprostitev«, pač pa izraz maksimuma dobre volje za nekako kompromisno rešitev zadeve. V Jugoslaviji in drugod po svetu so si popolnoma na jasem o »nedolžnosti« Alojza Stepinca. Prav tako je dobro znano, zakaj je bil Stepinac kaznovan na 16 let zopora: bil je prvi, ki se je 12. aprila 1941 poklonil »vojskovođji« Kvaterniku in mu ponudil svoje usluge, nekaj dni nato je pohitel k Paveliču, da ga prepriča o svoji »vdanosti«, potem je napisal okrožno katoliškemu kleru, v kateri ga poziva na »avzvišeno delo za očuvanje in napredek ustaške Hrvatske«; v skofijskih prostorih je sprejel ustaške močnike in jim pravejal bankete, medtem ko je po Hrvatski tekla v potokih krvi nedolžna ljudstva; sprejel je dolžnosti vrhovnega vojnega vikarja ustaške vojske; blagoslovljal ustaše in domobrance in jih navduševal za borbo proti komunistom; odobral in podpisoval je nasilja prekršičevanja Srbov; postal je središče ustaške reakcije in konspiracije po osvoboditvi. Ti zločini, za katere je odgovoren »nedolžni« nadškof — ustaški zločinec s farijejskim obrazom — niso prenehali obstajati. Nihče jih ni in jih ne bo pozabil. In če ga je vlada pripravljena klub te izpustiti na svobodo pod pogojem, da zapusti državo, pa tem je to najuč, kar more storiti v cilju spoznavne jasnosti. Jasno, da vlada tega ni stvorila zaradi njega niti iz strahu pred kampanjo, pač pa zgolj zato, da pokaže, da kakšne mere je pripravljena odstranjevati vse ono, kar je v napoto dobrih odnosom z drugimi državami.

Toda Vatikan je to pomudbo vlade FLRJ odbil. Mar Vatikan misli in pričakuje, da bo Alojz Stepinac ponovno zavzel mesto v nadškofiji in da se pozabi vse, kar je bilo, in zbrise zločine, ki jih je sam zapisal v svoji životnijski knjigi? S takim svojim stališčem

dokazuje Vatikan, da ne želi sporazuma in da mu pri tem »pramur« ne gre za Stepinčovo svobodo, nad katero pretal krokodilje solze, temveč da mu gre za nekaj popolnoma drugega. Za Vatikan je predvsem važno dejstvo, da dolker je Stepinac v zaporu, obstaja možnost za obtoževanje Jugoslavije, da »preganja vero in klera, da maltretira njenega duhovnega vođjo itd. Vse, dolker Stepinac ne zapusti celce, v kateri odsedava svojo kazen, obstaja možnost, da se prikazuje kot »črtev« in da se na njegovem primeru mobilizira vplivom Vatikana, je imela tudi delen uspeh, predvsem pri lahkovernih ljudih. Stepinac je prikazan kot »črtev«. Vse to je seveda ustvarilo za Jugoslavijo tudi težkove na mednarodnem polju — kar je, kot vse kaže, bil tudi glavni cilj te kampanje.

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

ZA KULTURNI DOM

Teden Kulturnega doma, ki je bil od 8. do 15. t. m. je z današnjim dnevom sicer pri kraju, vendar so pravi zadnji dar prinašali svoje prispevke še mnogi darovalci. Nekdo med njimi je dejal: »Kaj bi teden do petnajstega, saj bomo se kar naprej dajali in mnogi niso v tem tednu niti utegnili iz raznih razlogov oddati svojega prispevka.« Upošteva joče take pripombe, ki so prišle tudi od drugih, in pa dejstvo, da ne razpolaga še s podatki nabirane akcije za delo, je odbor za graditev Kulturnega doma odločil, da za ta teden ne objavi že običajnega tedenskega spiska darovalcev, da bodo tako tudi zamudniki prišli v seznam Teda Kulturnega doma.

Mnogi stariši, tričlani so prinesli svoj prispevek prav na dan 31. obletnice požiga Narodnega doma, da izrazijo s tem željo, da bi naš Kulturni dom stal čimprej in spet opozarjal šovinistične prenapeteže kot nekot Narodni dom, da smo Slovenci v Trstu ostali Slovenci kljub fašističnim požigom naših domov in kljub 25-letnemu krvavemu terorju nad našim narodom. Seveda ni ob tej priliki manjkalo spominov na zločinski požig »naše hiše«, kot pravijo vsi starejši ljudje še danes »Narodnemu domu«. Vsakdo ve povedati kaj svojega, kaj posebnega, vsi pa s ponosom dostavljajo, tako kot 88-letni Martelanc Anton; že jih je teplo, pa jih bo še, črne divjake.

AKCIJA ZA NAS DOM V ISTRSKEM OKROZJU Pripadniki Narodne zaštite Istrskega okrožja darujejo odboru za gradnjo slovenskega Kulturnega doma v Trstu din 259.054.

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

TRIJE TIPI TRIJE ZNAČAJI Svečanosti ob praznovanju ameriške neodvisnosti v Londonu se poleg generala Eisenhowera udeležili tudi najvidnejši britanski predstavniki: zunanji minister Herbert Morrison, vođja opozicije Winston Churchill in minister Anthony Eden.

Lik čuvarja domovine

O junaškem podvigu jugoslovanskega obmejnega stražarja, ki so ga ugrabili bolgarski kominfornistični agenti in katerim je ušel ter se po 12 dnevem prebijanju skozi zasede vrnil v domovino

Provokacije kominfornističnih saletitov na jugoslovanskih mejah so postale že nekaj vsakdanjega, nekaj, kar spada v redno eposovanje kominfornistovih držav v njihovi »borbi za mir«. Skoraj ni dneva, da ne bi listi poročali o vpadanju obojestranih kominfornističnih tolp iz Madžarske, Romunije, Bolgarske in Albanije na jugoslovanske ozemlje in le prepogostokrat pri teh vpadih teče kri branteljev jugoslovanske svobode.

Eden izmed poslednjih takih vpadov kominfornističnih tolp v Jugoslavijo je bil na bolgarski meji, ko je skupina bolgarskih agentov ugrabila jugoslovanskega stražarja Osmana Kapliča in ga odvlekla na bolgarsko ozemlje. Jugoslovanska vlada je takrat ostro protestirala pri bolgarski vladi, toda ta je preko mešane bolgarsko-jugoslovanske komisije, ki je zasedala v Dimitrogradu, izjavila, da ji ni niganost ništar takega kar vsebuje jugoslovanski protest da taka dejanja niso ev naravadi pri Bolgarih in da je treba Kapliča iskati na jugoslovanskem ozemlju. Svet bi mogoče lahko na podlagi teh kategoričnih izjav bolgarskega predstavnika v tej komisiji zmotno mislil, da je bil incident umetno ustvarjen s strani Jugoslovancev, kakor venomer in ob vsaki podobni priliki trde kominfornistični krivci, če se ne bi kakih 12 dni pozneje zgodilo, da se je ugrabljeni stražar Kaplič po življenjsko nevarnem in junaškem pogibu srečno vrnil v svojo domovino in s svojim pripovedovanjem postavljal na laž, ne samo bolgarskega predstavnika v omenjeni komisiji, temveč sploh vse očitke, ki jih ob podobnih incidentih zvrščajo kominfornisti na Jugoslavijo.

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

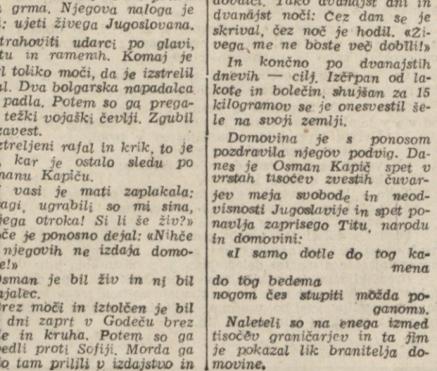
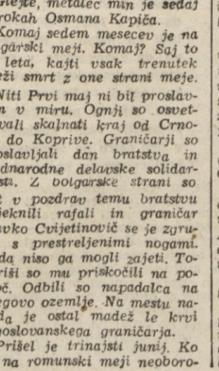
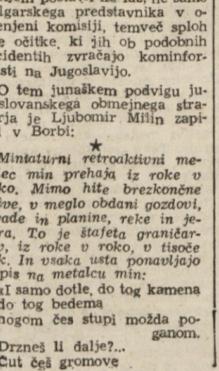
»Iredentišna kampanja o-«

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

»Toda še nekaj je važno pri tem. Ta zadeva osvetljuje namreč vse vprašanje še z ene strani, ki ni nič manj zanimiva. Zunanja politika italijanske vlade je Vatikanu zelo pri srcu. Mar je potem čudno, če je kampanja okrog »primer« presvetege Alojza Stepinca spretno sinkronizirana s protijugoslovansko gonjo italijanske iredente? Ena z drugo se skladata in spopolnjujeta tako, da je skoraj nemogoče upotovati, katera katoliška poverila, kadar koli postane glasneje stokanje za usodo Istre, Reke in Zadra, kakrat začno tudi močnejše odmevati molitve za rešitev Alojza Stepinca, zagrebškega nadškofa. Tako je tudi sedaj.

»Iredentišna kampanja o-«

— Vidis, da je vendar moraj priznati, kako je prostovoljno ušel... — Kaj, k nam? — Ne, od nas...

Odlomek iz povesti MOJE UNIVERZE NAŠA NEDELJSKA ČRTICA

Vleklo me je nekaj na Volgo, h godbi delovnega žuljenja; ta godba mi se prav do danes prijetno opaja srce; do bro se spominjam dneva, ko sem prvokrat občutil poezijo dela.

Maksim Gorki

daj delo ljudi, je sončni žarek omagaj pred težko gmoto oblakov in utonil v njih kakor otrok v morju, dež pa se je spremenil v naliv.

14. februarja 1914 so tržaški Sokoli in čitalničarji prvič nastopili v dvorani Narodnega doma v Trstu s španskimi narodnimi plesli. Ta zbor plesalcev je takrat vodil Josip Bizjak iz Sv. Jakoba, ki danes verjetno živi v Beogradu. Ta slika pa je bila posneta v dvorani Konsumnega društva pri Sv. Jakovu in jo v svojem osebnem arhivu hrani kot dragocen spomin tovariš Cesar

SLOVENSKA KNJIZEVNOST med obema vojnama (1918 - 1941)

DR. ANTON SLODNJAK III.

Prerez skozi literarna dogajanja pri Slovencih od 1919. do 1930., ko je bil ekspresionizem pri nas moda in potreba, nam kaže tole generacijsko, imensko in vsebinsko ter idejno strukturo.

Več samo umetnikova izrazna moč, to je njegov stil. S tem je široko odprl vrata ekspresionizmu in nase književnost, kajti le-ta se je proglasila za najčistejši umetniški slog prazno, kar se je po svoji zamisljivosti spreminjal v umetniški slog tak-eisohen, ki ga ne bi obteževala ne vsebina ne ideja, marveč bi sam po svoji intenzivnosti mogel neprilicno izraziti eno in drugo.

niso zavedali, da je pesniško upodabljanje tega notranjega konflikta, ob katerem se ruši idejno in praktično najčistejša religiozna volja sodobnega človeka, že prvi korak le odpadništva, kakor si najbrže ljudje nekdanji slikarski mojstri niso bili v stiski, da je upodabljanje greha v paradizu in podobnih dogmatičnih misterijev pomenilo že zmagovo nad grozo, ki bi nujno morala slediti samo misli na te skrivnosti. V tem smislu ni imela ta v videz tako izrazita verska poezija nobenega religioznega učinka, temveč je delovala prav v nasprotnem smislu, kakor so želeli Vodnik in drugi obzorci v Bogomo. To je dokazala poleg drugega knjiga religioznih stihov

Tonetovega brata Franceta (1831), v katerem je prizadevanje, prikazati upor zoper dogmo in stizenjsko klanjanje pred njo priveden do skrajnosti, ali kakor je pisatelj v duhovnik Finžgar ugotovil v kritiki do — blasfemije. Soroden dokaz nam nudi knjiga stihov «Zemlja» (1835) Edvarda Kobeka, Vodnikovega učenca in nekdanjega klerika, ki nam razodeva popolni umik iz religioznih iskanj in borb v tišino idilično in pastoralno doživljene pokrajine, v kateri pesnik ne zaznava več šumenja angelskih kril, temveč sopenje trdo in počasno slopajočih volov pred skrapajočimi kmetičskimi koli.

Misli o književnosti

RAZGOVOR S TRŽAŠKIM PISATELJEM BORISOM PAHORJEM V ODDAJI KOPRSKEGA RADIA

Začimno z življenjem. nima podatki. Ali bi nam hoteli kaj povedati v tem oziru?

ženj primorskih ljudi. Januarja 1944, me je gestapo ujeta in poslala v Dachau. Osvobodilo so me angleške čete v Beltsenu. Odšel sem s francoskimi vojaki v Pariz in se zdravil v Franciji vse do leta 1947 v sanatoriju francoskega Rdečega križa.

ter zato svoj slog govora. Ta pa se nujno izrazi v pisanju. Domisljiv bi bil, če bi rekel, da je v tem maletu, kar sem do zdaj objavil, pravilno izražena primorska nprav, toda ugotovil sem, da to pisanje našim ljudem ni tuje. In to je zame predvsem pomembno. Nobena skrivnost ni, da je slovenska kultura in z njo slovenski jezik erpaal skozi stoletja iz srednje evropskih provinc. Morda je zato razumljivo, a daleč ne merodajna ugotovitev, da so v mojem pisanju italijanski, romanski elementi. Ne v mojem pisanju, ampak v psihologiji našega življa so ti elementi! V njem so zaradi bližnje morja, ribištva, mornarjev in svetovnih poti in luk, v njem so zaradi sožitja skozi stoletja z Italijanci

kar je za vse Slovence, a vendarle je za nas Prečeren, če lahko tako rečem, veliko več kakor za druge Slovence. Trdil bom celo, da je za nas veliko bolj živ, ker ga sprejemamo z nekim primernim razpoloženjem. Mi živimo na jugu slovenske zemlje in imamo od jurga lahkotnost, gibčnost, pa tudi, če hočete, neko neprizadestost, ki je srednjeevropskemu človeku, in zato tudi slovenskemu kulturnemu središču tuja in morda tu po tam zoprna, kakor je nam, bodimo si iskreni, zoprna sistematičnost in analitična resnoba. V tem smislu nam je socializem tuj, nekaj več je slovenski osebi, ne nekaj manj. To se pravi, da mora dati priložnost dialektiki, da se razrase, ne pa odstrani dialektiko. Umetniško ustvarjanje je duhovno, psihološko-čustveno dejanje, zato je neposreden izraz osebe, skupnosti in družbe pa šele posreden. Razumljivo je torej, da socializem, tudi če se ne realizira, toda pravi realizem je nekompromisni, pravi realizem ne more biti enostranski, ker potem ni več realizem, temveč apologetika. Balzac svetovno nazorsko ni bil napreden človek, toda bil je velik realist, eden izmed največjih; genij, eden izmed največjih, genij, delo draženo, zato je njegovo delo dragoceno prispevek k zgodovini človeštva in prave umetnosti. Kajti napredno je samoostran, kar je resnično, laž pa in enostranost je laž, ne bo ustvarila ne prave velike književnosti, niti ne bo pripomogla k razvoju napredne misli.

Peško društvo «Kolo», pri katerem so sodelovali vsi zavedni slovenski Tržačani še 7 let po požigu Narodnega doma. Slika je posneta l. 1927, ko se je društvo moralo zaradi fasisnega nasilja raziti in je last lov. Suhodolnika

Prav tako, Slovenci smo pretežno agrarna ljudje, to je res. In tudi naš ribič je ribič le na pol, na pol pa kmetič, ki obdeluje vinograde na pašnih, Zraven tega pa smo ostali preveč konservativni, preveč zaprti vase. Tudi Cankar, ki je nedvomno veliki duh, boleha na tuj uklenjenosti majhnosti. Hkrati pa: slovensko duševnost, veže nekaj svojevrstne kompleksne. To je kakor da bi naša nekdo v začetku naredil «VI» pa bodite malo pridni in obdelajte svojo njivico in skrbite za svoje čebalnice. In mi se zvesto držimo te naloge, ki nam jo je odmeril, a vsiljena zgodovina. Res da je prekrat v minulosti vojni premetaj vse to kakor plug zemljo, toda videz je, da v povojnih letih ta psihološka preosnova ni mogla dati v književnosti upoštevanja vrednih sadov.

zato, ker bo njen sin razumel težke, debele knjige, za katere nima on ne snilja, ne časa. Jasno je, da čim večji je umetnik, tembolj je preprost, a drugo je preprostost genija, drugo je zahtevati književnost kot katehetstvo. Naj tu omenim še nekaj; umetnik, katerikoli umetnik, mora čutili, da je svoboden. Absolutne svobode seveda ni, kajti človek je vezan po vzgoji, izkušnjah, borbah, okolju itd. Toda imeti moč, da se pravi, da mora dati priložnost dialektiki, da se razrase, ne pa odstrani dialektiko. Umetniško ustvarjanje je duhovno, psihološko-čustveno dejanje, zato je neposreden izraz osebe, skupnosti in družbe pa šele posreden. Razumljivo je torej, da socializem, tudi če se ne realizira, toda pravi realizem je nekompromisni, pravi realizem ne more biti enostranski, ker potem ni več realizem, temveč apologetika. Balzac svetovno nazorsko ni bil napreden človek, toda bil je velik realist, eden izmed največjih; genij, eden izmed največjih, genij, delo draženo, zato je njegovo delo dragoceno prispevek k zgodovini človeštva in prave umetnosti. Kajti napredno je samoostran, kar je resnično, laž pa in enostranost je laž, ne bo ustvarila ne prave velike književnosti, niti ne bo pripomogla k razvoju napredne misli.

Po vašem bo torej novo gledanje na umetnost, in na književnost se posebej, v jugoslovanski in slovenski stvarnosti veliko doprineslo k pravemu razvoju kulture?

POGOVOR O JEZIKU XXII.

Danes si hočemo pobliže ogledati pasiv ali trpnik. Rabimo ga v slovensčini predvsem tedaj, kadar hočemo poudariti, kaj z osebkom je, torej samo osebkovo stanje ne glede na povzročitelja.

skimi ljudmi, zaradi bojev z Benečani, s Čozotj itd. Ta element bi v slovenski zavesti moral biti sprejet kot pozitiven element, ne kot negativen. Tako kakor je absolutno pozitivno dejanje v slovenski zgodovini, da ima Slovence zdej svojo pomorsko akademijo. Bolj pravilno bi si sicer bilo, če bi tak pomorska šola bila kje med Miramarom in Devinom, toda dejstvo, da nekje je, je samo po sebi znak nove zrelosti, kajti čas je, da se narod, ki živi ob morju, zave ostrejši morskemu zraaku v svojih nosnicah. Morda se bom komu zdel profiran in zaletel, toda zame velja kakor dogma: šele tedaj, kadar bo v slovenski skupnosti začelo platiti morje kot sestavni element njegove zgodovine, — šele tedaj bo naša trdoživni in sposobni narodni našel pravo vzmet v sebi. Tedaj bo naša postala živa in dejavna narodnost, da je Trubar začel svoje delo za slovensko omiko v Trstu, tedaj se bo dvignilo v podobo stvarnega simbola dejstva, da je Martin Krpan prevzal sol z naše obronke, pokrajine, medtem ko je nasprotno odsekalo glavno Brdarsko na Dunaju, torej v Srednji Evropi!

Upati je, da bo. Vprašanje pa ni tako enostavno, kajti povezano je, kakor sem pravkar dejal, s politično, ekonomsko in družbeno problematiko. To je zame, kakor nedvomno za veliko število ljudi, že uganka. Zanimiva je razmišljiva uganka. Kakor v vseh stvarih, ki se sodijo o tem ne po programih in načrtih, ampak po delih. Za pisatelja, za pravega pisatelja je važen človek, ali človek kakršne je bil, ali tak, kakršne je, ali tak, kakršne bi bil, ali nihče pa ne sme zahtevati, da bi bil, naj zaradi nekega daljnega, pa čeprav plemenitega ideala pozabi in preze človeka in razmere kakršne v resnici so. Ne moremo zahtevati tega niti od pisatelja, niti od pisatelja. Kajti človek se neboji krivice tako ne upre kakor tisti, ki mu odzvam zrealo, v katerem lahko vidi samega sebe takinega, kakršne je. Kapitalizem je premeto del človeka v pesti, toda da pusti mu zrealo, v katerem se lahko ogleduje; socializem, ki vzame kapitalu moč iz rok, mora pa pustiti to svobodo človeku prav zato, ker je socializem, ki tega ne bi razumel, ne bi bil socializem, temveč na glavo postavljen rimska kurija, ki dogmatično odloča o dobrem in zlem.

Na sliki so gledališki listi SLOVENSKEGA GLEDALISCA V TRSTU iz sezone 1919-1920. (torej že pod Italijo). In niti niso vsi. — Katero drugo gledališče je imelo takrat ali pa ima sedaj (razen našega SNG) tako redne predstave skozi vso sezono? Medtem ko si kot posameznik zgodovinski dejstvo upajo trditi, da Slovenci v Trstu nismo imeli nikdar svojega gledališča, pa lahko poudarimo, da ga nismo imeli od tedaj naprej, ko so nam fasisisti požgali Narodni dom, in vse dotlej, dokler nismo našizma stili. Od l. 1945 pa imamo spet svoje gledališče; le dostojne strehe nimajo gledališču

GLAS MLADIH

Tebi mladina!

Te dni je potekla 31. obletnica požiga Narodnega doma v Trstu. To priložnost je naše ljudstvo izbralo za to, da je s prispevki za novi Kulturni dom v Trstu manifestiralo svoje hrepenenje in željo, da bi Kulturni dom čimprej služil napredku slovenske kulture v Trstu.

Mladina! Vse kar se danes dela in gradi je namenjeno predvsem tebi in v prvi vrsti bo služilo tvojemu kulturnemu in vsestranskemu napredku Kulturni dom. Zato je tvoja dolžnost, da si pri tej akciji prva, da se ji vsa posvetiš in posebno tvoji prosti čas v počitnicah izrabiš za popularizacijo te akcije.

Naj nosi Kulturni dom tudi pečat tvojega zavestnega stremjenja k izobrazbi in tvoje narodne zavestnosti.

KINO IN MLADINA

Nekateri napredni filmski proizvajalci se močno trudijo, da bi filme pravilno usmerili, zlasti glede na vzgojno mladino. Gre jim za to, da bi mladina videla v filmu predvsem kulturni element in ne samo sredstvo za prazno razvedrilost. Problem mladinskih filmov je zdaj aktualen po vsem svetu in doseženi so bili že veliki uspehi. Zanimivo je, da so italijanski režiserji nedavno na osnovi nekega vzgojnega filma skušali izvedeti od mladine, v koliko se jim je posrečilo nati prav pot.

Razpisali so vprašanja, čemu zahajajo v kino. Večina jih je odgovorila, da jim je film predvsem v razvedrilo, da jih odtegne od vsakdanjega življenja ali da se odpočijejo po študiju. In le malo izmed njih gre v kino iz želje po izobrazbi.

Sicer je res marsikdo razumel socialno noto novega realizma, mnogi so se navduševali za prečižev nacionalizem. Večina pa je pokazala zanimanje za sodobne filme, ki obravnavajo aktualne probleme.

Vendar veliko število italijanskih mladincev odklanja filme, ki prikazujejo temne strani življenja; kakor bedo, zločinstva, prostitucijo. Zeteli bi si filmov, ki bi prikazovali lepo naravo. Zlasti so pa nevoljni, da zapuščajo italijanski film najboljši igralci in odhajajo raje v Hollywood.

Take odgovore so dajali dijaki približno med 16. in 19. letom. Kaj pa mladina pod 16 leti?

Pri teh so predvsem skušali ugotoviti, koliko ti otroci sploh zahajajo v kino. 41 odst. jih obišče kino vsaj enkrat v tednu, 26 odst. večkrat v tednu, 18,5 odst. gre v kino enkrat na 14 dni, 13 odst. pa enkrat na mesec in le 1,5 odst. se pravi 17 oseb na 1214 mladincev, ne gre nikdar v kino. Ta statistika je v toliko pomembna, ker so se nekateri vzgojitelji bavili z načrtom, da bi mladini izpod 16 let z zakonom prepovedali obiskovati filme za odrasle. S tem bi morda prišli italijanska filmska podjetja, da bi izdelala letno vsaj okrog 200 mladinskih filmov.

Tudi mlajši so pokazali, da je njihovo poznavanje filmov sicer obsežno, a manj globoko kot pri odraslejši mladini. Dečki si želijo zlasti pustolovski filmov, romantičnih, medtem ko imajo deklice rade sentimentalno-fantastične filme. Seveda se mladina zelo navdušuje za barvne filme, najmlajši pa za barvno-risane filme. Dokumentarni in znanstveni filmi ne uživajo skoro nikake naklonjenosti.

Na splošno gledajo mladi ljudje radi ameriške in italijanske filme, ne pa francoske, še manj pa angleške. V svojih odgovorih pa niso mogli mimo angleških filmov, kot »Henrik V.« pri katerem so čutili pravilnično značaj; »Hamleta« jim je ugajal zaradi glavnega junaka Lawrence Olivierja. »Rdeči svetilniki« zaradi vabljivosti inscenacije, »Kristus med zidariji« glede na sentimentalno vsebino, »Tretji mož« pa kljub vabljivi vsebini, slavnim igralcem in čudoviti glasbeni spremljavi skoro ni zbudil pozornosti mladih.

Take prizore gledamo pri nas po navadi v filmih. V Jugoslaviji pa je to posnetek iz stvarnega življenja mladine, ki se uči graditi in upravljal, da bo nekoč stopila na mesta izkušenih. Soj za bodoče delo in življenje je v Jugoslaviji mnogo, ena med njimi je prav sedaj na mladinski progi pri Doboju, s katere je ta posnetek

Kratka zgodovina jugoslovanov pošte in jugoslovanskih narodov na znamkah

Vojna vikra, ki je v drugič o-ustoličila Evropo, ni prizanesla Jugoslaviji. Po njenih mestih in vaseh je odmeval težki korak nemških, italijanskih, madžarskih in bolgarskih skornjev. Država je bila razkosana na majhne dele, nastale so samostojne države pod vodstvom onih ljudi, ki so že prej rovarili v tujini proti državi — kot Ante Pavelić in njegovi ustaši — ali pa takih ljudi, ki so prej zvesto služili kraljevi oblasti — kot Nedić v Srbiji. Na to težko dobo nas spominjajo številne znamke, ki so bile izdane v povsod, v Srbiji, v Crni Gori, v Dalmaciji, v Hrvatski, Sloveniji ter Bosni in Hercegovini. Vojne dogodke in vojne motive nam prikazujejo številne znamke državic, ki so nastale na jugoslovanskem ozemlju. Motive iz partizanskih bojev vidimo na številnih znamkah, ki so bile izdane po vseh delih. Na posebni seriji ob priliki petletnice ustanovitve jugoslovanske republike in v maju leta 1943 so prikazani vsi prvi jugoslovanski republikanski enot. Tu vidimo slovenski Triglav in hrvaško šahovnico ter vse ostale grbe. Na eni izmed njih pa je prikazan jugoslovanski zvezni grb s petimi plamenjaki. Druge znamke nas spominjajo

na ustanovitve makedonske države, ena znamka pa nas spominja na osvoboditev Beograda 20. oktobra leta 1944; nekatere znamke in bloki na sprejetje nove ustave in na zmagoviti konec vojne.

Številne pokrajinske izdaje nas spominjajo na osvoboditev Istre in Trsta izpod nacističnega jarma. Dve znamki iz leta 1947 pa prikazujejo priključitev Slovenske Primorja in Istre k matini domovini Jugoslaviji.

Povojne mladinske akcije so prikazane na različnih serijah s prebitki v korist mladinskih prog Brčko-Banovići in Samac-Sarajeva ter avtocest Beograd-Zagreb. Naj bližji dogodek pa je Sahovski olimpiada v poletju preteklega leta v Dubrovniku v Dalmaciji, na kateri so jugoslovanski moštvi zaslužno zmagali in se tako postavili med najboljše šahiste na svetu.

Tako smo končali ta naš kratek pregled. Upajmo, da bi mogli tež nekaj let imeti več znamk, ki bi nas spominjale na našo preteklost, predvsem kulturno, saj se po nekaterih drugih državah proslavljajo na znamkah vsi umetniki, ki so le kaj malega naredili, pri nas pa poleg Prešerna nimamo nobenega drugega, da ne govorimo o ostalih Jugoslovanih. Upajmo tudi da se bodo objubile glade znamke ob 400-letnici prve slovenske knjige in TRUBARJA izpolnite, in da bomo dobili kar najlepše znamke. KONEC.

Dionirski rod

SRNJAK IN LISICA živali čudnih lastnosti

Mnogi ne vedo, da je tako slavni in na videz krotki srnjak ena največvarnejših živali za človeka. O tem povedo obiskovalci živalskih vrtov: po neki statistiki namreč izvedemo, da so v vseh ameriških živalskih vrtovih največ ljudi ravniki. Da mu res ne smemo preveč zaupati, nam kaže naslednji dejstva:

Nek lovski čuvaj je vzgojil srnjaka. Ko je ta odrasel, se je potikal po gozdu, toda vsaj enkrat dnevno je prišel na obisk k svojim ljudem. Vračal se je navadno zvečer, se je v največjo slastjo najedel pečenega krompirja, šel nato v sobo, poslušal radio, kjer se je naveličal za zopet nekaj let, naskar se v hiši ni več pojavil, pač pa so ljudje, ki so ga poznali, vedeli povedati o njem naslednje: napadel je neko ženo, ko je sadila krompir in jo kraglo odkuril, ko ga je hotel njen mož udariti z lopati; čez nekaj tednov je isti srnjak napadel neko ženo, ko je pobirala suhlijad in jo temeljito obdeloval z rogovi, in kmalu zopet kavalil na skupino otrok...

Na splošno pa msiijo ljudje, da ni pred lisico nobena kokos varna, toda tudi to ne velja, kakor nam kaže nek resničen dogodek. Pri neki hiši so vzgajali mlado lisico; povsem se je udomčila in se kokosi niti ni dotiknila, celo vtičkala je svoj gobček v isto posodo, iz katere so zobale kosi. Ko je odrasla, se je tudi ona kakor srnjak ves dan potikala po gozdu, se vračala zvečer na obisk in proseče pogledala krog sebe, da so ji dali jesti. Tudi ona se je ravadila divjega življenja, toda ostala je vedno krotka in kokosi vedno pustila v miru. Leta in leta so jo redno videvali, dokler ni nekega dne prišla zadnjé v kuhinjo, se do siteda najedla in za vedno izginila.

Oton Župančič

NOVE ZNAMKE

ZMAGA V IZGUBLJENEM POLOŽAJU

Brat bivšega svetovnega prvaka Emanuela Laskera, Bernhard Lasker je sestavil to zanimivo končnico:
Beli: Ke8, Dg6, Lf7, pf5 (4 figure).
Crni: Kh8, Td8, Lg5 p: c2, f6, h6 (6 figur).
Beli je izgubljen. In vendar beli ne samo da reši remi, temveč celo zmaga.
1. Lg8! Tg8; 2. Kf7! Tg8; 3. f4, c1d; 4. g7+ Kh7; 5. g8d mat.

ZAMUJENA ZMAGA

Nekdo je dejal, da je pri šahu najtežje zmagati v dobljeni poziciji. Za potrdilo te trditve naj nam služi naslednji primer: Na neki simultanski produkciji je bivši svetovni prvak Lasker prišel v zmagovito položaj:
Beli (Lasker): Kg3, pg2, h2, h7 (štiri figure).
Crni (Loman): Kf8, Te2, pa6, b5, b7, d5, g7 (7 figur).
Crni je na potezi. S trdnjavo da šah: Te3+. Beli pa je, namesto da bi se približal k trdnjavi in zmagal, potegnil Kg4. Crni je to takoj izkoristil na originalen način.
1. Te4+. Kg5, Th4! Kh4, g5, Kg5, Kg7 in crni je dobil.

DAJ-ZMAJ

Daj — zmaj, dvigni se visoko nad polje, nad loko, tež goro pogel, kaj je tam, povej!

Stajerska je vsa zelena, a Koroska zamračena, Kravevec pečine orje, v soncu sveti se Primorje; da spustiš me malo višje, videl bi trške hise.

UGANKE

Rad me jes brez noge, rajši pa, k' mam obe'.

(V. VODNIK)

Možček — koptiljaček, to bister je juhaček, nikdar se ne upeha, koptiti ne neha, koptita skoz in skoz, koptita Anko v nos.

(O. ZUPANČIČ)

Grela na lice ziva sem koža.

grejem narobe starega moža.

(V. VODNIK)

Naša muca je umrla

Imela sem mlado muco. Zaceła je kihati in sem ji nadela ime »Kihček«. Kihala je vsak dan bolj in tudi jesti ni marala več. Nekega dne pa ni bilo mojeg Kihča nikjer. Iskala sem ga in iskala, ga klicala, toda Kihček ni primiljal od nikoder, kakor je imel prej navado. Zvečer pa sem ga našla v kleti mrtvega. Hudo mi je bilo in jokala sem za njim. Mama mi je dejala: »Potolaži se, bomo dobili drugo mlado muco, saj jih je povsod toliko.« Malo sem se potolažila, pa vendar ne popolnoma. Čeprav bo moja nova muca še ne vem kako lepa, moj Kihček vendarle ne bo.

NADICA, učenka II. razreda

MLADINA V SVETU

Na poziv mladih zadrugarjev Anglije je odpotoval v Vel. Britanijo predstavnik sekcije mladih zadrugarjev pri glavnem združenju savezu FLR. Prisostvoval je mednarodni konferenci v Loubocourt in imel referat o mladinskem združenju gibanju v Jugoslaviji.

Druga dva predstavnika jugoslovanskih mladinskih zadrugarjev se bosta udeležila mednarodnega taborjenja, ki bo od 16. do 28. julija v Avstriji. Tega taborjenja se bo udeležilo okrog 500 delegatov z vsega sveta in razpravljali bodo o boljšem sodelovanju med organizacijami mladih zadrugarjev posameznih dežel.

Glavni združni mladinski savez se je odzval tudi vabilu švedske prosvetne organizacije in je odposlal svojega predstavnika v mednarodno poletno šolo, združeno z dejavnimi laboratoriji.

Bivši predsednik ameriške medicinske zveze Morris Fischbein je po svojem potovanju po Evropi izjavil, da se ameriški dijaki upisujejo na evropske medicinske fakultete, ker ni zanje dovolj prostora na ameriških univerzah. S tem so tudi univerze v Evropi prenapoljene.

Zanimivo anketno je razpisal beograjski list »Omladina« med svojimi bralci o vprašanju, kateri ples jim je najljubši. Na anketno se jih je mnogo odzvalo in nekateri so za svoje odgovore prejeli tudi nagrade.

Seveda je za moderen ples tango glasovalo kar 37,27 odst., kljub temu, da so pri Srbih zelo priljubljeni narodni plesi, je zanje glasovalo samo 22,56 odst., za valček 10,31 odst., za rumbo 6,47 odst., za angleški valček 5,26 odst., za busi-vusi 1,96 odst., za step 2,4 odst. itd.

Ljubitelji tanga so izjavljali, da je ta ples jatak in lahkon, in da se pri njem ne utrudimo. Za narodne plesse se navdušujejo predvsem Makedonci z dežele. V valčku vidijo nekateri predvsem eleganco kretanj, medtem ko so za rumbo glasovala zlasti dekleta zaradi živahnega taktika in temperamenta. Pri angleškem valčku pa uživajo v prvi vrsti ljubitelji glasbe. Tisti pa, ki so se izrekli sploh proti plesu, pa odklanjajo ples zaradi gneče, slabega zraka, grlih prostorov, slabe glasbe, neljubih plesalcev itd.

Odgovore so poslali večinoma dijaki višje gimnazije, nato nižjih razredov, na tretjem mestu so vojaki, ki jim sledijo učenci strokovnih šol, nameščenci, delavci, kmetski fantje in dekleta, vsi rojeni med leti 1924 in 1938.

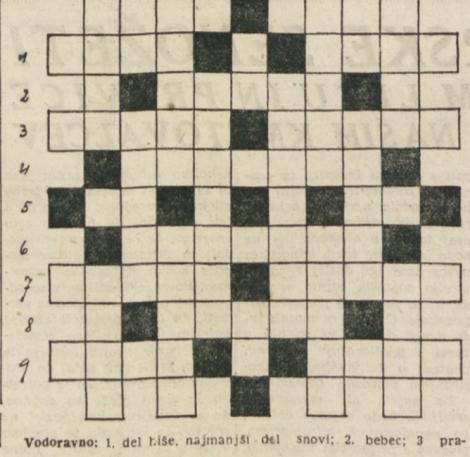
Zveza dijakov Jugoslavije je dobila od zveze dijakov Francije povabilo, naj pošlje 30 svojih članov v francoska delovna taborišča v Cannesu in Bordeauxu. Jugoslovani so vabilo sprejeli.

Tudi letos bo zagrebška mladina pomagala pri gradnji Jugoslavije. Odločila se je, da pošlje 2000 najboljših mladincev na progo Doboj - Banjaluka.

Na to mladinsko prono je prispelo tudi 15 ameriških dijakov. To je že druga inozemska skupina brigadnikov na mladinski progi, prva pa je bila z Norveške. Na mladinsko progo Doboj - Banjaluka pridejo še brigadniki iz Anglije, Švedske, Švice, Francije in Belgije.

ZA BISTRE GLAVE

Križanka

Vodoravno: 1. del hiše, najmanjši del snovi; 2. bebec; 3. pra-

voslavni duhovnik, kupa; 4. kraj nad Sikofo Loko; 5. besedica prigorjanjarja, češka vprašalnica; 6. kraj na Dolenjskem; 7. boginja lirskega pesništva, gozdna žival; 8. madžarsko moško ime; 9. koppo v morju, poškodba;

Navpično: a. barva, obrok odplachla; b. glasbeno delo; c. kompozitor opere Mefistofeles, Homerov rojstni kraj; d. Smetanova opera; e. nikanica, predlog; f. er kraj pri Reki; g. zahod, dragocen les; h. oseba v operi; Prodana nevesta; in. živilo, žensko ime.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. Sava, 4. atom, 7. bo, 8. Irena, 10. Am, 12. Vrba, 14. alt, 15. vrat, 17. Atene, 19. kasta, 20. so, 21. akt, 23. gol, 24. at, 25. ne, 26. Ciril, 27. in, 28. ki, 29. rep, 30. Bar, 32. oz, 34. igram, 37. rjava, 39. slak, 40. ure, 43. azil, 43. as, 44. Stane, 46. ut, 48. Ante, 38. Bar.

MARK TWAIN
Pustolovščine
TOMA SAWYERA
Ilustriral Bogdan Grom. XI.

Tomova duša se je osvobodila skritih muk, ker je našel novo tehnično zaščito, ki ga je zaimenoval Becky ni namred prišla nekaj dni v hotel. Hotel se je pozvignil nanjo, toda ni se mu posrečilo. Postajal je ponosni okoli hiše njenega očeta in bilo mu je hudo. Bolna je bila. Kaj če umrje? Niti vojna niti piratstvo ga nista več zanimala. Teta je opazila njegovo potrtost in mu je dajala razna zdravila, kajti bila je med tistimi, ki so nori na zdravilske patente...

Zdravljenje z vodo je bilo takrat novost, zato je teta vsako jutro potegnila Tomo iz postelje, ga postavila v vedro in ga skoraj vtoplela v poplavni mrzle vode. Polzkušila je tudi vroče kopele, a detek je ostal mračen. Končno mu je začela dajati neko novo zdravilo, ki se imenovalo bolečina. Tom je čutil, da je že čas, da se zdravi, zato je prosil teto, če sme večkrat uživati zdravilo. Teta je privoliła, ni pa vedela, da ga je detek žilval v špranjo na tleh.

Nekega dne, ko je Tom spet dajal zdravilo v špranjo, je prišla tetina mačka Peter. Ker je poželjivo gledala žličko, si je odprl gobček in ji vili zdravilo. Toda gorje, Peter je visoko odkočal, se vrtil po sobi, premedlaval cvetlične lončke in vsečo kričal... Stara gospa je bila trda od začudenja, ko pa je zagledala, da moli izpod posteljnega pregrinjala ročaj žlice, ji je bilo vse jasno.

«Zakaj si mučil živali?» «Ker nima tete!» «Če bi Peter imel teto, bi tudi njemu zažgala drobovje!» Teto je v hipu zabelela vest in tako sta se pogodila, da ne bo več jemal zdravila.
Tistega dne je Tom kakor navadno prišel zgodaj v šolo, sedel v klopi in trpel. Nena-doma pa se je prikazala Becky in Tom se je ves nasmehnil. Skočil je ven se smejal in prevačal kozočle, samo da bi ga Becky opazila; ona pa se je obrnila stran in rekla: «Ph!»

Tom se je kar pobral in splazil od tod skrušen in pobit. Čutil se je zapuščenega. Hotel je storiti dobro, pa mu niso dopustili. Pristilil so ga, da bo zdaj živel zločinsko življenje. In vprav ko si je brisal oči, je nalezlet na Joeja Harperja, ki se je tudi napotil v svet. Mama ga je doma neupala, ker je polizal smetano, njemu pa se je zdelo, da se ga želi zrebiti. Zalostna sta hodila in se končno odločila za razbojniško življenje.

Kmalu sta našla še Hucka in vsi trije so se domenili, da se opolnoči sestanejo na bregu, nato odrinejo na gozdnat otok sredi Missisipija. Od določenih uri je Tom razločno zaživžgal. Odgovor je prišel izpod skale. Potem je predviden glas vprašal: «Kdo je?» — Tom Sawyer, Crni maščevalec španski voda», druga dva pa sta se predstavila: «Huck, Film Rečeroški, in Joe Harper, Strah morja» ter še šepetala strašno geslo: «Krib!»

Tom je prinesel s seboj kuhano gnjat, Joe kos slanine, Huck pa kotel, suho listje, tobaka in nekaj storžev, da bo iz njih delal pipe. Vzeli so še gorčice, poleno in se odpravili na pot. Zasedli so neki splov; Tom je povelejeval; Huck je šel h krmilu, Joe pa h kljunu. Tom je nekaj časa izdal povelja, seveda samo zaradi lepšega, nato so obmolknili in Tom se je še zadnjičkrat ozrl na pozorišče svojih nekdanjih žalosni in žela, da bi ga videla ona.

JUCA piše PEPI

Ne zameri, draga Pepa, če bo v pismu kaj narobe, toda sklaščaji se moram. Si li videla gnusobe

laške, kaj ti spet počnejo, radi Trsta? Boža strela, kdaj bo vendar zgodovina to nesnago kam pomela

in očedila Evropo starorimske dediščine. Kar se pa kulture tiče, mnenja smo sedaj zvečine,

da se tudi ta sesiri v tisočletjih, zlasti v krajih, kjer si človek še pozimi išče senco v oljčnih gozjih.

Torej glej, Pepina draga, ko sva te ugotovili, bi seve, pričakovali, da so se sprebomili

vsa potomci starih Rimcev. Toda ne! Otroci stini znova hočejo imperij in postati imenitni,

No, in ko se jim posreči drugič priti do cesarstva v Afriki, so si gotovi: zopetnega gospodarstva.

bivše rimske vladavine. V tem pa vojna jih zajame in jim duza in imperij, krajša in cesarja ozame.

Zdaj bi radi spet še enkrat vso komedijo ponovili in tako kot nekdanj Reko naprej Trst si osvobodijo.

Potlej stezali bi dalje svoje grabljičevske roke v Afriko in v kolonije in, seveda, na otoke.

To jim, vidiš, Pepa draga, danes zopet meša glavo, ker jim morez nadomešča kupček posušene trave.

Ce bi mislili drugače, bi nam vendar ne grozilo z bersaljerjskimi junastvi. Mar so čisto pozabili,

bersaljerji in alpinci na stezice ob Jadranu, na gmovje in gozdičke in na trnje po Balkanu?!

E, fantiči, ta dežela ni prikladna za sprehode nadišovitih marsalov in za njihove oprede.

Torej le poost, kajti Trst ni zgolj igrača za bolj sitnega otroka. In zato se ne izplača

gagati in se jeziti, ker ne morejo doseči, da bi jim še enkrat steklo v tem poledu use po sreči!

Naj znenkrat s tem zaključim, kajti bri mi silj u glavo, čim zamisljam o teh dragih nam sosedih, Pepa zdravo!

MED VRSTAMI

Kaj se dogaja v Trstu? Pred kakimi 14 dnevi je milanski list »Corriere della Sera« sprožil hudo kampanjo glede Trsta, ki se je takoj razširila po vsej Italiji. Potoki črnina so tekli; v parlamentu so se kopičile interpelecije. Trst je bil prikazan kot mučenško mesto in trški položaj kot nevdzržen. Mora torej prido temeljite spremembe. In že so se pojavila razna gerostastna ugovaranja, ki so dogleda svoj višek v veseh, da ne bi bilo že od začetka pod upravo OZN (kakor da ne bi bilo že od začetka pod upravo), zato pa da dobio Anglo-američani pomorsko oporišče v Puli, Gora se se tresle in kot krona tega gibanja je bil napovedan De Gasperijev govor za dan 11. julija. Toda čudno: De Gasperi ni povedal nič drugega kot to, kar so mu namigovili že meseca februarja v Londonu, namreč, da skromno želi, da bi se tržaško vprašanje uredilo v mirnem dogovoru z Jugoslavijo. Casopisni kritik je na mah prenehel.

Med vrstami: Gore so se tresle in rodila se je — miš!

JUSTO IN RIKO

JUSTO: Ali si videl, Riko! Kulturni dom v Trstu postaja resna stvar. Kmalu bo stal. In tam se bo gojila res kultura, ne kakor v tvojem domu na Opčinah, kjer se samo plesne samba in bugie-wugie!

RIKO: Kaj boš govoril, Justo! Zato pa se moj dom tudi ne imenuje »Kulturni dom«, temveč samo »Prosvetni dom«. Uči se slovensko, dragi Justo! Kultura je eno, mi smo pa drugi!

RAZGOVOR NA OLIMPU

BOG APOLON: Kako pa zdaj, dragi Mars? Kakor kaže, gre na Koreji proti koncu. Postal bo brezposeln.

BOG MARS: Zame se nič ne boj. Privoščiti si hočem samo kratke počitnice.

CIGARETO NA DAN

Mikula Letič

Vesela zgodba z resnim namenom

Samo kdor je poskusil, ve, kakšno zlo je nepečenost, in samo on bo razumel, kaj sem pretrpel v zadnjih mesecih. Prišlo je tako:

Pred meseci je Odbor za gradnjo Kulturnega doma izdal svoj proglas za nabiranje darov in že od marca naprej se neprenehoma vrstijo vedno bolj obširni seznanji darovateljev in darov. Tisočki in desetisočki kar dežujejo in to včasih od ljudi, katerim človek ne bi prisodil fیکا v žepu, oziroma od ljudi, katerih poklic kaže sicer na zanimanje za vse mogoče živiljske potrebe, in nepotrebnosti, nikakor pa ne za zanimanje za kulturo. Z drugimi besedami: Debele svote padajo celo od ljudi, ki jih človek ne bi štel ne med edenarjke, ne med skulturike.

Jaz pa sem vedno vesel, brez skrben, kakor da bi me listnica polna tisočkov kar dušila na prah, to je: Kakor da bi bil ne samo edenarjka, temveč naravnost velenarjka, ki nima drugega posta, kakor da venomer uprašuje, po čem je svet. Poleg tega sem kulturnik. To stoji trdno kakor amen v očeh naša oziroma kakor smadrepnitas v vseh govorih tržaškega župana. In če bi kdo hotel pomisliti o mojem kulturništvu, mu takoj razbijem zobe. Ne boite se! Saj nisem tako grozen. Hočem s tem stavkom le dokazati, da imam smisel celo za moderno, bolsarsko kulturo.

Zdaj pa s kruto resnico na dan. Nisem ne velenarjka, ne naravnost edenarjka, in ni me naravnost edenarjka ali poidenarjka, temveč kvečenarjka, glede na dolgoletno, tujdenarjko; torej: laždenarjka, ali če hočete, figdenarjka. Mislite si, spričo tega dejstva, mojo zadržko: Kot nepočen kulturnik imam svojo dolžnost, da na vsak način prispevam k gradnji Kulturnega doma; žep pa tega ne zmora.

Da se razumemo: Žep ne zmora zneska, ki bi odgovarjal mojemu imenu, mojemu nazivu, mojemu slovesu. Če dam malo, bodo rekli: Glej ga uam zancal Eto, taki so naši kulturniki. Če dam več, pri čemer ostaja odprto vprašanje, od kod bom vzel ta več, bodo pa dejali: Si ga videl, bahaca? V kulturo se sili, na dolgove. Nečaj moram dati. Ali naj se mene? Nikoli! V ano brez me bilo smole. Se v grobu bi se obročal, kakor lačen krti! Saj sem vendar pošten, zaveden Slovenec!

Ta negotovost, ta dilema me muči že dolgo mesec in mi temeljno spalne. Sušim se, kosti mi delajo ogle na vseh koncih pročnosti, ki mi je še ostalo, bodi k vragu. Ah, ljubi Kulturisti dom, ti si moja poguba, ti si moj grob, moja srčna meza. Saj že norim! Čuj me: Prej nezane kulturne rane meni spati ne pusté.

In zdaj je prišel še kulturni tečen. Kriza je na višku, ne morem naprej, nekaj se mora zgoditi. Mora!!

Razmišljam trezno. Pričič: Svojega imena ne dam v javnost. Tu si lahko pomagam. Kdor hoče zagrešiti kako stvar, ki ni popolnoma v redu, ki mi svrdi, kakor pravijo, ta si izbere psevdonim. Jaz ga, hvala bogu, že imam. Uporabil bom svoj psevdonim. Ha! Ne bodo me zmerjali ne z umazanecem, ne z bahacem in upniki ne bodo nad menoj vihali svojih spičastih nosov!

Drugič: Rečeš sem. Ali morem kaj za to? Ali je revščina greh? Bogataš nastopa bogato, a potovito, z debelimi vscatmi, in zapusti in ženkni, s pokloni in zahvalami. Rečeš pa revno: v obročih, s poviški z nezupanjem in eventualno s tožbo.

Torej, prispeval bom za Kulturni dom kot revež, skromno, v obročih. A svoj revščini bom dal idealno obliko. To bo moje zadončenje, tega bogataš ne

Prvi darovalci za Narodni dom

Cepprav je moja pokojna teta Francka morala že od mladih let trdo delati, da si je v Trstu kot zavoda vsakdanji kruh, je dobila vna Slovenka vendar segla po slovenski knjigi in tapoklicu, svojemu skromnemu me ji lahko marsikatera gospa zavidala. Bila je med prvimi, ki so pred leti dali prispevke za zgraditev Narodnega doma v Trstu in ni čuda, da je bila ponosna na zgradbo, ki je zrastleh, prav kot ona skromnih zavednih Slovenec. Spominjam se, da je nekot v pogovoru z nekima največjima pravico do Narodnega doma, ker je prispevala za nekaj opek več kot ostali v družini.

S predstave «Celjskih grofov»: Veronika Deseniška pred sodniki

Resolucija osebnja tržaške podružnice družbe «Italia»

Pred vojno je bilo v Trstu 21 družbenih ladij ali 190 tisoč ton ali 42,85% celotnega brodograja - sedaj je komaj 6 ladij ali 43,871 ton ali 19,95% sedanjega družbinega brodograja

Poslednja številka independentističnega glasila «Trieste Scras» objavila je celoti protiščno resolucijo osebnja družbe «Italia», in to onega dela, ki ima sedež v Trstu. Tudi mi priobčujemo resolucijo, in skrajšani obliki sicer. Priobčujemo jo zato, ker nam daje dragocene podatke o skrbi Italije in njenih organov za svoje tako «drago mesto».

Resolucija, ki so jo sestavili uradniški družbe, nima političnih težej. Sestavljali so jo ljudje italijanskega porekla in vseh mogočih prepričan. Oni se samo pošteno razburjajo nad nepravilnim odnosom Italije do Trsta in svoje razburjenje utemeljujejo z neizpodbidnimi dejstvi.

Cititelj opozarjamo, da spada družba «Italia» v sklop «Finmare», ki povezuje vse štiri večje plovne družbe in je po direktnem vplivu rimske vlade. Ona diktira resitve vseh važnejših praganj in tudi razdelitev praganj in ladij med Tireskim in Jadranskim morjem.

OSEBJE ONEGA DELA DRUŽBE «ITALIA», KI IMA SEDEŽ V TRSTU:

UGOTAVLJA, in to z vedno bolj rastočo zaskrbljenostjo, da se položaj družbe slabša, in to

kljub šestim letom, ki so že minula od svetovnega spopada. Posebno se je stanje poslabšalo v zadnjem času, ker so prodali tri ladje vrste «Liberty», in prav v trenutku, ki je zelo ugoden za promet.

UPOSTEVA, da je pred vojno 21 ladij družbe «Italia» imele za svoj sedež Trst. Med njimi so bile tudi štiri velike polniške ladje. Skupna tonaza vsega družbenega brodograja v Trstu je znašala 190.000 ton. Sedaj se je število ladij skrcilo na 6.

MENI, da je tak položaj nastal zaradi namerne naprave premeditve ladij v tropske pristanišča in ne zaradi pojava njih dogodkov.

OPOZARJA, da so se v pristanišču vgnezdile tuje ladje zaradi pomanjkanja ladij, ki nosi italijansko zastavo. Tujci imajo v pristanišču in ne zaradi pojava njih dogodkov.

IMA VTIŠ, da so obljube, ki so jih že mnogokrat dali odgovorni organi in po katerih bi moral dobiti Trst novozgrajene ladje prazne, ker do sedaj niso nič napravili.

PROTESTIRA, in to zelo odločno, pri odgovornih organih.

ZAHTEVA krepitev družbenega sedeža v Trstu z bolj pravično razdelitvijo služb med Tireskim in Jadranskim morjem, z vrnitvijo plovnih linij, in to blagovnih in potniških; vseh onih prog, ki so že nekaj imela Trst za svoje izhodišče.

VABI generalno direktor družbe «Italia» in «Finmare», da izpolni tolikokrat ponavljane obljube in nakaže tržaškemu sedežu potrebni ladijski prostor za potniški in blagovni promet. Cim bo pa mogoče tudi ladij «Saturnia» in «Vulcania».

POZIVA vse mestne in centralne oblasti, da bi končno dale ugodno pomoč za ugoditev tem pravičnim predlogom v imenu nedvomnih koristi, ki bi jih prinesli Trstu in domovini.

(Sledi naštevaje italijanskih in tržaških oblasti, katerim so poslali objavljeno resolucijo).

Na skupni konferenci, ki je bila 28. junija t. l., je vse osebe družbe glasovale za omenjeno resolucijo. Obenem so pa tudi podrobneje objasnili nekatere točke. Iz pojasnila objavljamo samo najvažnejše odstavke:

«Vedno bolj rastoča skrbi osebnja tržaškega sedeža družbe so zelo osnovane, ker do sedaj nisemo napravili še prav nič, da bi obnovili potniški promet skozi naše pristanišče. Obenem pa postopno zmanjševanje uradov jasno govori o tem, da upravni

organi ne mislijo dati Trstu potrebnih ladij.

Potniški urad, ki je zaposleval pred vojno 30 oseb, jih ima sedaj samo še štiri. Stanje v blagovnem uradu pa ni nič boljše. Od 1940. leta so premeščali osebe upokojili stare, nekaj tudi odpustili, a niso sprejeli niti enega novega uslužbenca. Število zaposlenega osebja se je v teh letih zmanjšalo od 250 na 110 ljudi.

Vzrok takega stanja je v tem, ker sedež družbe v Trstu polaga sedaj samo z borimi šestimi ladjami, in to samo za blagovni promet. Pred vojno je razpolagal z 21 ladjami s tonazo 190.000 ton, sedaj pa s petimi vrste «Liberty» in eno mornarsko ladjo, «Lemeš», ki imajo skupno 93.871 ton. Pred vojno je Trst razpolagal s 190.000 tonami ali 42,85 odst. celotnega družbenega brodograja. Sedaj pa tonaza pa zavzema samo 19,95 odst. sedanjega družbenega brodograja.

Položaj je tak, da moramo zaradi pomanjkanja ladij odbiti prevoz blaga iz prekomorskih dežel, kar je seveda privabilo tujo konkurenco, ki se vedno bolj vsiduje v našem pristanišču in v predelih, ki jih posejajo naše ladje.

Kričeče nesorazmerje med potniškimi službami obeh delov polotoka je razvidno iz števila družbenih ladij, ki plovejo na obeh straneh:

V JADRANSKEM MORJU: 6 ladij

V TIRENSKEM MORJU: «Saturnia», «Vulcania», «Conte Blancamano», «Santa Grande», «Sante Cruz», «San Giorgio», «Marco Polo», «Amerigo Vespucci», «Paolo Toscanelli», «A. Usodimare», «L. Umeda».

To se pravi, da vse družbene potniške ladje vozijo iz Genova.

To več kot nepravilno razdelitev bodo še poslabšali z novimi prekomorskimi ladjami «Giulio Cesare», «Augustus» in «Doria», ki bodo v kratkem stopile v službo.

V nadaljnjem dokazujejo rentabilnost plovni prog preko Trsta in kritizirajo sedanjo politiko, ker podpira tržaške težnje po neodvisnosti od Italije.

Kot vidimo, niso resolucijo sestavljali protitalijanski usmerjeni ljudje, temveč prav obratno oni, ki v vsakem trenutku vzdihujejo po Italiji, ki pa so se toliko posteni ali prizadeti, da ne morejo prezevati tako očitnih krivic.

V fiskusu se nismo zaslodili odgovora na ta tako ja

Drva ponovitev KREFTOVE ZGODOVINSKE DRAME CELJSKI GROFJE bo danes zvečer ob 21. uri na stadionu «1. maj».

ZADNJIČ v tej sezoni pa bo SNG nastopilo s TRETJO PREDSTAVO Celjskih grofov v sredo 18. t. m. ob 21. prav tako na stadionu

Kopalna sezona

PALACE HOTEL

PORTOROŽ

Vse udobje - tekoča voda v sobah - dvorana za razne zabave - park - zmerne cene - odlična postrežba

HOTEL „PALACE“ Lit. 1650-2000
HOTEL „CENTRAL“ Lit. 1200-1400
HOTEL „HELIOS“ Lit. 1200-1400
VOŽNJA IZ TRSTA V UDOBNIH AVTODOLNIH

ZA MOREBITNA POJASNILA SE OBRNITE NA ADRIA EXPRESS, TRST, Ul. F. Severo, tel. 29-243

Batič Franc

KLJUČAVNIČARSKA MEHANIČNA DELAVNICA

TRST
Ul. F. Crispi 15
Telefon 95214

MIZARSKA DELAVNICA

MIHELJ JOŽE

TRST
Ul. Polonio 3

sprijemna vsakovršna mizarška dela po ugodnih cenah

TVRDKA IMPORT - EXPORT

CITRUS

LASTNIK ALEKSANDER GOLJEVŠČEK

TRST - UL. TORREBIANCA 27 TELEFON 2-44-67

posreduje najhitreje pošiljanje darilnih paketov ameriških rojakov v domovino. Zahtevajte pojasnila

Drvi proirvaialec tekočih plinov.

LIQUIGAS

Ob 15. obletnici velikih uspehov poklanja tvrdka «LIQUIGAS», d.d. brezplačno 100.000 novim naročnikom prvo posodo z 10 kg vsebine.

Za informacije obrnite se na tvrdko

HISTRIA

TRST - Ul. M. D'Azeglio, 12

in na njene razprodajalce v Trstu in na Goriškem.

M. Vab soave

VIA SAN GIUSTO 16
TEL. 93609

Projektiranje in montaža centralnih kurjav, sanitarnih naprav ter kleparstvo

bi zvedel za njeno gorje. Ma jo je kar prestrašila, ko jo je zagledala in osuplo čakala na telino besedo.

Teta se je trudno vsedla in brez običajnega pozdrava izrekla z drhtečim glasom besede, ki mi se danes odmevajo v duhu: «Zažgali so naš Narodni dom».

Tedaj se je v mojem duhu, ob nadaljnji tetini razlagi, pojavila prva večika mrznja do italijanskih fašistov, obudil prva in nasmehljiva, se je ta dan prikazala vsa razburjena in obkrojana. Kot mali šolarček si nisem niti nakanja mogel poslušati, zoben pa našla teta in čemu jo je. Ker sem jo imel rad kakor mater, se mi je zelo zamislila in sem kar koprnel v želji, da bi jo tožžil in da

Naslednji dan sem se srečal s sošolski pri igri in marsikdo mi je znal povedati o žalostnih domačih prizorih ob naznanjanju vesti o požaru Narodnega doma. Med nami je zalela iskra upora, ki je dobila izraz v besedah: «Ko bomo veliki, jim bomo že pokazali črnuhom!».

Naši starši so bili one dni žalostni in zagnjeni. Otroci smo gledali njihove resne in zaskrbljene obraze in v naših srcih je rastle gnev, v mlade duše so rezale prizgodnje rane krivice in zairanja.

Leta so minevala in iz teh otrok so zrastle fantje, dekleta, moške in žene. Iz iskre je zrastle uporni plamen, ki je zalejal vse zavedne Slovence. Zgodovina dovolj jasno potrjuje, kako so se tržaški Slovenci

borili toliko dolgih let proti fašistom. Kljub velikim zmagam pa borba še ni končana.

Te dni se tržaški Slovenci spominjamo 13. julija 1920, ki nam obuja slike žalostnih dni in let, ki so jih pretrpeli pokojni in mi preostali. Številni so zavedni tržaški Slovenci, ki so dali svoj prispevek pred tolikimi leti in ki so ga med prvimi dali tudi letos. Saj med njimi je nemogoče srečati koga, ki bi pozabil na svojo dolžnost. Te dni se jim bodo pridružili tudi ostali, ker je nemogoče, da bi se štel v Trstu med Slovence tudi tisti, ki ni dal vsaj skromen prispevek za Kulturni dom, ki bo nov dokaz kulturne zavesti in obstoja Slovencev v Trstu.

D. K.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Nad vzhodnimi Alpami je samostojno jedro visokega zračnega pritiska, ki pa se razkraja. Nad Anglijo in Nizozemsko je področje nizkega zračnega pritiska, ki dovaja v Evropo polarne arktične zračne mase, ki bodo v prihodnjih dneh vplivale na poremno ohladije, pri nas, za danes predvideva vremenska napoved lepo vreme z možnostjo neviht.

PO DOLGEM IN USPEŠNEM BEGU

B. Ruiz prvi v Brive

Najboljši zmagovalcu niso delali trdega življenja - Bartali v dobri formi - „Sloga, kje si?“

Za veljake se Tour se vedno začne jutri. Današnji dan se namreč zopet odpre po kostanj v opeki pokriveni vozači iz množice vodonosilcev. Zmagovalca etape sicer se štejejo oficijalno med njimi misloma na Ruiz, temperamentera bi korbora iz vroče Španije. Starter je zamahnil z rdečo zastavo, rdečica je Ruizu vzela zadržanost. Zagnal se je čez hribe in doline. Preko 180 km je trval njegov podvig, koprana ob temcu z mago, šopom voz in tradicionalnim poljubom. A kar je bolj važno: Ruiz se je preril tik pod vrh lestvice. In v planinah, se s Španci baje ne gre prehadu šaliti, posebno če v Pirenejski veje diha po domači vasi.

Spanske je pobral levi delček dodatkov na današnjem pritrčenju, ali gorovja kot ga imenujejo priveditelji, ki so obetali za današnji dan precejšnje grozote. Ni bilo tako hudo, Col de Dyane, La Roche-Vendée in Pul de Bort so zlahka pustili k nebi.

Velika uganka in obnem najresnejši favoriti: Fausto Coppi

V dostojni razdalji, ki nikdar ni bila premajhna, so se zabavali asi: oplazje je šel zlasti Bartali, ki je počel težko dosegljiv dober dan. Kot za šalo si je pridobil nekaj sto metrov naskoka, se zabaval ob poštenju drugih, ki so ga lovili, za zopet poskočil; tako do cilja, kjer je bil med dobrimi zdelce najboljši. Bobet za vedno ni našel samega sebe in se bo kot kaže še dolgo iskal. Za enkrat skrbni za to, da pokane Geminiarju, da je kljub vsemu še vedno najboljši. Lahko si predstavlja, kako se nad takimi dokazovanjem razveseljujejo nasprotniki: predsem Koblet, pri katerem edinem vlada v hiši red in mir. Kolegi iz športna namreč še vedno niso našli svoje zvezde vodnice.

Francoska nada v krizi: Bobet ki bi veljavno lahko zagnala: tukaj ukazujem jaz in komu ne upaja, naj gre domov. Slab dan je imel črn Afrikanec Zaaf; velika je razlika med Saharo, kjer železna kamela ne potrebuje takega brucanja kot takrat, ko se ziblje v hribo. Na koncu etape je zamrl med nekaj, kar bi se lahko tudi tako slišalo: »Ežen sem tako, da bi pojedel celega mastnega belca. TOUR se začne torej jutri... JACQUES COPAIN

Juventus premagala Austrio (3:1) in s tem prišla v finale

RIO DE JANEIRO, 14. — V polfinalu »Turnirja prvakov« je italijanska Juventus premagala Austrio z Dunaja s 3:1 (0:0). S tem se je plasirala v finale, ki ga bo igrala proti zmagovalcu tekme Vasco de Gama - Palmeiras, ki bo jutri, Italijani so bili nadmočni sele v drugem polfinalu in je v odmoru po prvih 45 minutih igre se kazalo, da se bo tudi ta, druga tekma končala neodločeno.

Enajstorka Juventusa

Nesrečna 13

Italijanski motociklist Ambrosini, svetovni prvak kategorije 250 cm3 se je danes nevarno ponosrečil pri preizkušanju proge v Albiju. Vozar je izgubil oblast nad motorjem in zletel v terafrski drog. Prebil si je hrbtenico in pri prevozu v bolnišnico izdihnil.

Davisov pokal Italija - Zah. Nemčija 1-1

MUENCHEN, 14. — Baron Gottfried Von Cramm je v drugem dvoboju posameznikov med Italijo in Zah. Nemčijo v polfinalu evropske Davisovega pokala premagal italijanskega prvaka Giannija Cuccellija s 6:2, 4:6, 8:6, 7:5. Izrazi bi morala že večer, a je bila igra zaradi dežja prenešana na današnji dan; dvojice bodo igrali jutri.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA NEDELJA 15.7.1961. Poročila ob 8.00, 13.20, 19.30, 23.05 - 8.15 Jutranja glasba. 8.30 Za naše kmetovalce. 9.00 Mozart: Koncert za klavir in orkester v 4-aktih. 9.30 Mladinska oddaja. 10.00 Lahka glasba. 14.30 Glasba po željah. 16.30 Pisan glasbeni spored. 17.00 Iz del Iva Minajla. 17.30 Poje ženski zbor »Pietas«. 17.50 Reportaže. Naslednje kmetovalne zadruge. 18.00 Vedra glasba. 19.00 Vesele melodije. 23.10 Glasba za lahko noč. Oddaja v Italijanski: 12.45 Simfonični ples. 12.45 Plesna glasba. 13.00 Slavne melodije. 15.15 Vaša glasba. 20.00 Lahka glasba. 20.30 Znanj pevc. 21.00 M. Morsorski: Slike z razstave. 21.30 Operetna glasba. 22.15 Plesna glasba. 22.45 Mozart: Mala nočna glasba.

Železničarsko evropsko prvenstvo

RIM, 14. — V začetku prvega evropskega železničarskega prvenstva v lahki atletiki, na katerem sodelujejo tekmovalci Avstrije, Finske, Nemčije, Italije, Norveške, Holandske, Švedske in Švice, so imeli največ uspeha Francozi; sledijo jim Finci, Švedji in Italijani. Izidi današnjega tekmovalstva so povprečni.

KINO

ROSSETTI, 16.30: »Zvijanje moje za tvojeja sina« L. Scott, D. Lynn. Excelsior, 16.30: »Sonce pomladi M. Donald, L. Nolan.

Mednarodno prvenstvo Anglije

Segedin zmagal na 2 milj čez ovire

LONDON, 14. — Na drugem in zadnjem dnevu britanskega lahkoatletskega prvenstva je bilo ob prisotnosti 50.000 gledalcev nekaj dobrih izidov. Nov internacionalni britanski rekord je postavil Tošj (Ital.) v disku z metom 53,61 metra. Ostali vidnejši rezultati: skok v višino: Pavitt 1,95 m; 2 milj čez zapreke: I. Segedin (Jugoslavija) 9:58,6 (britanski rekord); palica: I. Brygerisson (Islandija) 4:08.

Davisov pokal Italija - Zah. Nemčija 1-1

MUENCHEN, 14. — Baron Gottfried Von Cramm je v drugem dvoboju posameznikov med Italijo in Zah. Nemčijo v polfinalu evropske Davisovega pokala premagal italijanskega prvaka Giannija Cuccellija s 6:2, 4:6, 8:6, 7:5. Izrazi bi morala že večer, a je bila igra zaradi dežja prenešana na današnji dan; dvojice bodo igrali jutri.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA NEDELJA 15.7.1961. Poročila ob 8.00, 13.20, 19.30, 23.05 - 8.15 Jutranja glasba. 8.30 Za naše kmetovalce. 9.00 Mozart: Koncert za klavir in orkester v 4-aktih. 9.30 Mladinska oddaja. 10.00 Lahka glasba. 14.30 Glasba po željah. 16.30 Pisan glasbeni spored. 17.00 Iz del Iva Minajla. 17.30 Poje ženski zbor »Pietas«. 17.50 Reportaže. Naslednje kmetovalne zadruge. 18.00 Vedra glasba. 19.00 Vesele melodije. 23.10 Glasba za lahko noč. Oddaja v Italijanski: 12.45 Simfonični ples. 12.45 Plesna glasba. 13.00 Slavne melodije. 15.15 Vaša glasba. 20.00 Lahka glasba. 20.30 Znanj pevc. 21.00 M. Morsorski: Slike z razstave. 21.30 Operetna glasba. 22.15 Plesna glasba. 22.45 Mozart: Mala nočna glasba.

Železničarsko evropsko prvenstvo

RIM, 14. — V začetku prvega evropskega železničarskega prvenstva v lahki atletiki, na katerem sodelujejo tekmovalci Avstrije, Finske, Nemčije, Italije, Norveške, Holandske, Švedske in Švice, so imeli največ uspeha Francozi; sledijo jim Finci, Švedji in Italijani. Izidi današnjega tekmovalstva so povprečni.

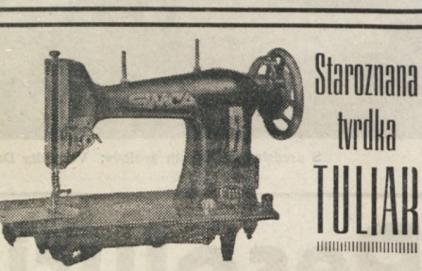
KINO

ROSSETTI, 16.30: »Zvijanje moje za tvojeja sina« L. Scott, D. Lynn. Excelsior, 16.30: »Sonce pomladi M. Donald, L. Nolan.

Nacionalne

16.30: »Presenečenje v Cactus Creek« Fenice, 17.00: »Zločin pri mikroskopsu«. Filodrammatico, 15.00: »Cetvorka M. Jassny B. uu. C. g. et. J. Connelly. Arcobaleno, 15.00: »Če bi moja žena vedela...« L. Darnell, P. Douglas, C. Holm. Astra Rojan, 15.30: »Sama z mojim grehom...« Alabarda, 14.00: »Zrtvujemo se...« J. Wayne. Azzurro, 14.00: »Gospa z reke« J. De Carlo, R. Cameron. Garibaldi, 14.30: »Patruja neustrašnih« J. Cagney, A. Dvorak, R. Armstrong. Ideale, 15.00: »Mlečnozobec G. Peck, V. Wyman. Impero, 15.30: »Tri korake od Severa« A. Fabrizi L. Padovani. Italia, 14.30: »Tri deklice in desetnik« L. Ball, V. Mature. Kino ob morju, 15.00: »Detek z zelenimi lasmi«. Marconi, 14.30: »Razdvojenost A. Nazzari, J. Sanson. Massimo, 15.00: »Nastilje« J. Leigh, V. Herlin. Novo Cine, 15.00: »Na pločnikih D. Andrews, G. Tierney. Odeon, 14.30: »Zemlja zakopana, M. Vitale, P. Muller. Radio, 14.30: »Tajfun na Maleziji, D. Lamour, R. Preston. Savona, 14.00: »Zaželi me, G. Garson, R. Mitchum. Viale, 14.30: »Zorrovo znamenje T. Power, L. Darnell. Vittorio Veneto, 14.30: »Srečal sem ljubezen« W. Powell, B. Drake, A. Menjou. POLETNI KINO: Vittoria, 20.30: »Junaški lovov« J. Hall, A. Jazzen. Javni vrh, 20.45: »Grenki medeni tednja E. Williams, V. Johnson. Rojan, 20.45: »Zvijlo Villia« W. Beery, L. Carillo. F. Severo, 21.00: »Newyorške norosti« R. Hayworth, V. Mature. Brocchetta, 21.00: »Devica iz Tripolija J. De Carlo, G. Brent. Skoljet, 21.00: »Argentinske noči«.

Krajevne zastopnike za mesto Koper in za druge kraje koprškega okraja ter inšpektorje za organizacijo zunanje službe v posameznih delih Istrskega okraja išče ravnateljstvo Tržaške zavarovalnice d.d. v Piranu

Staroznana trdka TULIAR vam nudi najboljše jamstvo. Sivalni stroji najboljših svetovnih tovarn, tuji in domači, industrijski in družinski, specialni za šivanje nazaj in naprej, pritrjevanje gumbov, čipk, vezenje in krpanje z garancijo 25 let. Skrajno ugodne cene od lir 10.000 naprej. Na obroke 50 lir dnevno. Modernizirano in kupujemo rabljene stroje po ugodnih cenah. Brezplačno popravila vsakršne vrste stroja izvršuje specialist za najboljše nemške znamke. Prodajamo omarice za stroje in sestavne dele za kakršno koli vrsto stroja, električne motorje, svetilke itd. itd. Staroznana trdka Tuliak vam nudi najboljše jamstvo TRST, Ul. della Guardia 15 - Tel. 95089

TRGOVINA

Trst, Ul. G. Vasari 10. OGLEJTE! si naše izložbe! TREVISANI. Dospela nam je nova pošiljka spomladanskih čevljev za ženske in moške

Krasna darila po ugodnih cenah naprodaj v paviljonu „DOM“ v kopališču Sv. Nikolaj

KOPALIŠČE SV. NIKOLAJ

KI JE NAJLEPŠE KOPALIŠČE V BLIZINI TRSTA, S PRVOVRSTNO KUHINJO, BIJEJEM IN PENZIONOM TRD WEEKEND HISICAMI Z ENO ALI VEČ POSTELJAMI. ORKESTER, PLES IGRISKA IN ZABAVE PO UGODNIH CENAH. LADIJSKE IN AVTOBUSNE ZVEZE. ODHODI S POMOLA PESCHERIA: Ob delavnikih: iz TRSTA ob 9.30, 10.15, 11, 12.30, 13.15, iz Sv. NIKOLAJA ob 12.15 17.30, 18.45. Ob nedeljah in praznikih: iz TRSTA ob 8, 8.45, 9.30, *10.15, 11, 11.30, 12.15, *13.15, 14.20, iz Sv. NIKOLAJA ob 13, 17.30, 18, 18.30, *19.15, 20.15, *21.15, 21.45 event. ODHODI Z AVTOBUSNE POSTAJE V TRSTU S POSTANKI PRI SV. SOBOTI, ZAVLJAH, MILJAH IN LAZARETU: Ob delavnikih: iz TRSTA ob 10.00, 13.00, iz Sv. NIKOLAJA ob 11.30, 19.00. Ob nedeljah in praznikih: iz TRSTA ob 8.30, 12.00, 14.00, 20.30, iz Sv. NIKOLAJA ob 10.00, 13.00, 19.00, 23.00. * samo ob lepem vremenu. PREVOZNE CENE: S parnikom obojesmerni vožnja in kopanje: odrasli 200 lir - otroci 130 lir Z motorno jadrnico obojesmerna vožnja in kopanje: odrasli 180 lir - otroci 120 lir Z avtopulmanom obojesmerna vožnja brez kopanja: Ob delavnikih: odrasli 190 lir - otroci 120 lir Ob praznikih: odrasli 135 lir - otroci 150 lir Vsa pojasnila dobite pri upravi kopališča in pri Adria-Express Ul. F. Severo 5 b, tel. 29-243

VELIK USPEH CIRKUSA 4 SESTRE MEDRANO

TRST Ulica S. Marco, tramvaj 2 in 4 DANES DVE PREDSTAVI ob 17. in 21. uri. Obiščite zverinjak Ob 11. uri krmiljenje zverin.

MALINOVEC iz kraških malin in druge sirupe kakor oranžado, mento itd. dobite v najboljši kvaliteti pri trdki JAKOB PERHAUC

TRST - Ul. Xidias 6 - Tel. 96352 NA ZALOGI VEDNO LIKERJI, ZGANJE, JAJCNI KONJAK IN ALKOHOL ZA VLAGANJE SADJA

POVSOD SAMOSTOJEN PLIN ZADNJA IZNAJDBA TEKOČIH PLINOV

Iščemo predstavnika za VIDEM in trgovske potnike, prav tako za VIDEM, predstavnike in trgovske potnike za GORICO. Zastopniki za TRST Bratje ROSSONI

NOVE SLOVENSKE KNJIGE

Turgenjev: IZBRANI SPISI I. del platno Lir 1000,- Senca: KMECKI PUNT polplatno 400,- Vaštevota: UPOR polplatno 480,- Novak: SOCIALNE PODOBE broširana 130,- Ausenek: BOHOR ZARI polplatno 220,- DOBITE JIH V SLOVENSKEI KNJIGARNAH V TRSTU IN GORICI

ŽIVLJENJE MOJEGA PERESA

PIŠE FRAN MILČINSKI : FRIDOLIN ŽOLNA

rat narodne pesmi in napve. V zrelostnem spritevalu sem imel v slovenski »berfriedeng« več tudi nisem zaslužil. Dobri profesor Vodšek mi je bil nemara v peti solj naklonil za prosti opis izleta na Smarno goro »vzročilich«; pa sem mu nalogo nazaj nesel na kateder, češ, toliko ni vredna. Nisem ga maral oskodovali pri ocen. Sicerne počitnice sem svojim ljubljanskim šolanjem sem prebil v Lukovici na domu strica »Slaparja«, brata moje matere. Družini sem nosil malico venjak na njivo ali senožeč, jabolka sem pobiral in keglje sem postavil; v poznejših letih pa sem zvečer družino delal notarju in pisatelju Keršniku Janku, vsak večer je prihajal iz gradu na Brdu dol v Slaparjevo gostilno in z muhovnikom ogrožal obilne muhe. Vsevolki sem ga imel zelo rad, ni manjkalo dosti, skoraj bi bil po opravljenih pravnihkih studijah vstopil v njegovo pisarno ko kandidate... Leta 1885. sem prišel na dunajsko vseučilišče. V dolgi dobi starih let sem dobora preizkušil življenje revnega slovenskega studenta v tujem vele mestu. prazna stana mu žep in žolodec, pa vendar je poln dobre volje. Preživljal sem se po večini sam, deloma s stipendijem, deloma sem si služil kruh kot stenograf in odevniških pisarnah in kot inštruktor.

ŽIVLJENJE MOJEGA PERESA

PIŠE FRAN MILČINSKI : FRIDOLIN ŽOLNA

Podlistka, eden v »Slovenskem Narod« eden v »Slovenec«. Tudi ta dva dnevnika ništa zahtevala, da ji ma kaj plačam za objavo, nego sta velikodušno natisnila moje stvar čisto zaastonj. Pisal sem samo saljive stvari, dasi mi je močno imponirala tedaj moderna realistična in naturalistična struja. Na Dunaju sem čital to, kar so mi nudili knjizice in čitalnica Slovenije in slučaj. Po dovršenih studijah leta 1890. stopil sem v službo na sodišču; služboval sem v Ljubljani, nadomestoval sodnika v Skofji Loki, Radovljici, Litiji, na Brdu. Leta 1895 sem bil imenovan na Idrijo (nekaj spominov na Idrijo najdes v »Muhoborčih«). V Idriji je bilo levo mehkužno ozračje, zato sem se potrudil, da sem bil konec 1897. premeščen v Ljubljano. Ves ta čas nisem prijel za leposlovno pero, niti nisem imel namena ali tudi le želje, da kdaj to storim. Noto do 14. decembra 1900. Ta čas sem po več nego desetletnem molku objavil v »Slovenskem Narod« podlistek »Zoper samobeležnik«. Občinstvo ga je zelo prijazno sprejelo. To je dalo mojemu peresu pobudo za nadaljnje pisanje, ki ga v skromnih mejah gojim še sedaj. Moje poklicno delo na sodišču mi je nudilo priliko za zbiranje bogate gradiva, ki sem ga uporabljal v raznih spisih. Kot kazenski sodnik sem si na razpravah sprti beležil vse, kar se mi je zanimalno zdelo v govorici obdobjencev in prič, v njihovem vedenju, značaju in nazorih. Rad sem stikal tudi po kazenski registraturi. Pločovi tega mojega posla se kažejo v spisih »Kranjski tepa« »Za čast«, »Predsednik Grga«, »Mutasti brič« itd. in v »Dolgo vrsto let sem bil mladinski sodnik. Blizu setletno naporno delo tem polju je svojo literarno obliko našlo v »Pitkih gnezda«. Izdala je knjižnica Družba sv. Mohorja, ki menda že razprodana. Ni mi je, da je niso bili ilustrirani. V ilustracijah bi lahko našli svoj spomin Mirje, ki ga ni več, in stari Krakovo in Mestni log, ki bolj in bolj gineta. V sezona 1899./00. in 1900./01. sem bil ob strani prijatelja Mateja Hubarja upravitelja slovenskega dramskega in omeska, ki je upravitelj relikto »intendants«. Priljubljal prevode, pisal kplete, po možnosti studiral z igralci in udeleževal se kuzenji, opravljal sem korespondence. (Nadaljevanje sledi)